

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий медичний інститут

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра соціальної роботи, педагогіки і логопедії

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри соціальної роботи,
педагогіки і логопедії

_____ Н. В. Савінова

“ _____ ” _____ 20__ року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти

Бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему: **СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У
НІМЕЧЧИНІ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ 2022-2025 РР.**

Керівник: Савінова Н. В., доктор педагогічних
наук, професор, зав. кафедри
соціальної роботи, педагогіки та
логопедії

Савінова Ганна Володимирівна,
викладач кафедри психології
(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: Викладач
Верба Світлана Миколаївна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав: студентка IV курсу групи 461
Гранкіна Анастасія Володимирівна
(П.І.Б.)

Спеціальності: 231 «Соціальна робота»
(шифр і назва спеціальності)

ОПП: «Соціальна робота»

Миколаїв – 2025 рік.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО ПРАВОВІ ОСНОВИ НАДАННЯ	6
ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКИМ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ У НІМЕЧЧИНІ (2022-2025 РР.).....	6
1.1. Сутність і визначення статусу вимушено переміщених українців в Німеччину на період військового стану(2022-2025 рр.).....	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Нормативно правова база надання соціальної допомоги українцям в Німеччині у період військового стану(2022-2025 рр.).....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНУ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ (2022-2025 РР.).....	Ошибка! Закладка не определена.
2.1. Соціальне забезпечення та гарантії українських жінок, матерів в Німеччині.....	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Соціальний захист українців похилого віку в Німеччині в період військового стану(2022-2025 рр.).....	Ошибка! Закладка не определена.

2.3. Соціальні гарантії студентської молоді, які тимчасово знаходяться в Німеччині.....**Ошибка!**
Закладка не определена.

**РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
 ЗМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З УКРАЇНИ В НІМЕЧЧИНУ У ПЕРІОД
 ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ (2022-2025 РР.).....Ошибка!**
Закладка не определена.

3.1. Медичне страхування та надання медичної допомоги українським
Ошибка! Закладка не определена.

переселенцям під час військового стану(2022-2025 рр.).....
Ошибка! Закладка не определена.

3.2. Надання освітніх послуг дітям дошкільного та шкільного віку, змушеним тимчасовим переселенцям в Німеччині у період (2022-2025 **Ошибка! Закладка не определена.**

рр.).....**Ошибка!**
Закладка не определена.

3.3. Соціальна підтримка українських студентів та організація навчання
Ошибка! Закладка не определена.

у ВНЗ в Німеччині.....
Ошибка! Закладка не определена.

ВИСНОВКИ.....Ошибка!
Закладка не определена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....
Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена поряд із важливими соціально-економічними та політичними факторами, які виникли на тлі війни в Україні. Після початку військової агресії Росії проти України у 2022 році значна кількість українців вимушена була покинути свої домівки та шукати притулку в інших країнах, зокрема в Німеччині. В умовах війни та соціальних потрясінь особливу роль стратегічна підтримка державою переселенців, що дозволяє зберегти їхню соціальну стабільність і безпеку. Дослідження соціальної політики Німеччини щодо українських біженців у цей період є успішним, наступна Німеччина не лише стала одним із основних напрямків для міграції українців, а й здійснила комплекс заходів для адаптації переселенців. Оцінка ефективності цих заходів, а також вивчення інструментів підтримки соціальної інтеграції, працевлаштування, освіти та медичного забезпечення, дозволяють отримати важливі дані для подальшого вдосконалення державної політики в питаннях підтримки біженців у кризових ситуаціях. Тема буває особливої актуальності в умовах війни та невизначеності, оскільки вона погіршує кращу розумову потребу переселенців та вдосконалює міжнародні механізми захисту прав людини.

Об'єкт дослідження - історія соціальної роботи українців в період військового стану 2022-2025 рр.

Предмет дослідження – процес соціального захисту українських переселенців у період військового стану у Німеччині 2022-2025 рр.

Мета дослідження – історія соціальної підтримки українських переселенців в період військового стану 2022-2025 рр.

Завдання дослідження :

- 1) Вивчити нормативно-правову базу надання соціальної допомоги українцям у Німеччині в період військового стану (2022-2025 рр.).
- 2) Оцінити моделі соціального захисту тимчасово переміщених українців у Німеччині.

3) Оцінити ефективність існуючих програм та ініціатив соціальної підтримки, дослідити напрямки соціальної підтримки та її ефективність.

Наукова новизна полягає в аналізі особливостей реалізації соціальної підтримки українських переселенців у Німеччині в період військового стану (2022–2025 рр.). Вперше вивчається практика надання допомоги різним соціальним групам українців (жінкам, літнім людям, студентам) у німецькому контексті, що дає змогу визначити ефективні моделі соціальної роботи в умовах кризи.

Теоретичне значення полягає у доповненні наукових підходів до вивчення соціальної роботи з біженцями, зокрема в умовах воєнного стану. Дослідження сприяє кращому розумінню ролі соціальної політики Німеччини як інструменту підтримки переміщених осіб.

Практичне значення у можливості використання результатів дослідження для вдосконалення соціальної політики Німеччини щодо українських переселенців у період військового стану, а також для формування рекомендацій із покращення процесів соціальної інтеграції, медичного забезпечення, освіти та працевлаштування біженців.

РОЗДІЛ 1.

СОЦІАЛЬНО ПРАВОВІ ОСНОВИ НАДАННЯ ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКИМ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ У НІМЕЧЧИНІ (2022-2025 РР.)

1.1 Сутність і визначення статусу вимушено переміщених українців в Німеччину на період військового стану(2022-2025 рр.)

Сутність і визначення статусу вимушено переміщених українців у Німеччині на період військового стану (2022-2025 рр.) є великим аспектом, який охоплює не тільки юридичні, але й соціально-економічні, культурні та психологічні чинники. З початку військової агресії Росії проти України в лютому 2022 року значна кількість українців була змушена покинути свої домівки та шукати притулку в інших країнах, зокрема в Німеччині. У зв'язку з цим Німеччина здійснила ряд законодавчих ініціатив і правових змін, спрямованих на врегулювання статусу українських біженців, що дозволило їм отримати тимчасовий захист та підтримку на період війни.

Перш за все, правовий статус вимушено переміщених осіб, зокрема українців, визначався через норму тимчасового захисту, запроваджену Європейським Союзом у березні 2022 року. Відповідно до цієї норми, громадяни України, які залишили свою країну через військову агресію, мали право на тимчасовий захист у країнах-членах ЄС, включаючи Німеччину. Відповідно до рішення Європейської ради цей статус надавав право на проживання, соціальну

допомогу, доступ до медичних послуг та освіти, а також право на працю без необхідності отримувати окремі дозволи [4, с. 69]. Це рішення стало ключовим елементом у правовому забезпеченні біженців, оскільки дозволило уникнути довготривалих процедур надання притулку, які раніше супроводжуються значними бюрократичними перепонами та підтримками.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року мільйони громадян України були змушені залишити територію держави, рятуючись від бойових дій. Німеччина стала однією з країн, яка надала притулок великій кількості вимушено переміщених осіб з України. З метою правового регулювання перебування українців, Європейський Союз активував Директиву 2001/55/EG, яка передбачає запровадження режиму тимчасового захисту. У Німеччині цей режим реалізується через § 24 Закону про перебування іноземців (Aufenthaltsgesetz), який дозволяє українцям отримати дозвіл на перебування без проходження складної процедури надання статусу біженця. Таким чином, особи, що прибули з України після 24 лютого 2022 року, мають право на тимчасовий захист (vorübergehender Schutz), що надає можливість законного перебування, доступу до соціальних послуг, працевлаштування та медичного страхування.

Для отримання цього статусу необхідно подати певний пакет документів, зокрема закордонний паспорт або інший документ, що посвідчує особу, а також підтвердження в'їзду до Німеччини після початку війни. Окрім цього, обов'язковою є реєстрація місця проживання (Meldebescheinigung) у відповідній громаді. Основну роль у процесі легалізації та соціального супроводу українців відіграють низка державних та недержавних організацій. Зокрема, Федеральне відомство з міграції та біженців (BAMF) забезпечує організаційно-правовий супровід процедур, органи соціального захисту (Sozialamt, Jobcenter) відповідають за надання базової матеріальної допомоги, розміщення, медичну підтримку та працевлаштування. Важливу допомогу також надають гуманітарні організації, такі як Німецький Червоний Хрест (DRK), Карітас (Caritas), Діаконія (Diakonie), які забезпечують психологічну підтримку, консультації та речову допомогу.

Статус тимчасового захисту діє на період до березня 2025 року, якщо не буде змінено загальноєвропейське регулювання. Це рішення є безпрецедентним кроком солідарності з боку Німеччини та країн ЄС, що дозволяє українцям інтегруватися в нове середовище з максимальними соціальними гарантіями та зберегти гідність в умовах примусової міграції, спричиненої війною.

У контексті Німеччини цей статус регулюється через законодавчі акти, зокрема Закон про тимчасовий захист, який визначає права переселенців, що дозволяють їм отримувати соціальну допомогу, доступ до житла, медичних послуг та можливість працювати. Відповідно до цього закону, українські біженці забезпечують певний рівень соціального забезпечення, що включає виплати на утримання, а також надання необхідної медичної допомоги. Особливо є те, що статус тимчасового захисту надається без необхідності подання традиційного клопотання про притулок, що значно спрощує процес адаптації для біженців [5, с. 142].

Важливим аспектом визначення статусу вимушено переміщених осіб є соціальна інтеграція в нову країну. У Німеччині особливу увагу приділяють створеним умовам для того, щоб українці, які тимчасово перебувають на її території, могли адаптуватися до нових соціальних реалій. Це включає надання соціальних послуг, які допомагають у процесі адаптації, таких як курси німецької мови, працевлаштування, а також спеціальні програми для дітей та молоді. Більш того, в період війни уряд Німеччини створив механізми підтримки людей похилого віку, осіб з інвалідністю та інших вразливих категорій біженців, що значно збільшило ефективність соціальної політики щодо українців [6, с. 51].

Не менше є аспект психологічної підтримки для вимушено переміщених осіб. В умовах війни та еміграції багато переселенців виникають із емоційними труднощами, такими як стрес, тривога, депресія та інші психологічні проблеми, що виникають унаслідок втрати дому, рідних чи звичних умов життя. Тому причиною соціальної підтримки є доступ до психологічної допомоги, що включає не тільки

індивідуальні консультації, а й групові поняття, спрямовані на подолання травмуючих переживань [7, с. 35].

Загалом, статус вимушено переміщених українців у Німеччині є результатом скоординованих зусиль урядів Німеччини та Європейського Союзу, спрямованих на забезпечення прав і свобод біженців, покращення їх соціальної адаптації та інтеграції в новому середовищі. Усе це дозволяє відповідні гідні умови для життя українців в умовах військового стану, хоча й розрізняє певні виклики, які потребують подальшої уваги з боку влади та міжнародних організацій.

Таким чином, правовий статус вимушено переміщених осіб є важливою складовою частиною міжнародної та національної соціальної політики, яка забезпечує захист прав людини та гарантії соціальної підтримки під час кризи.

Розширення статусу вимушено переміщених осіб у Німеччині в період військового стану також охоплює питання безпеки та правової охорони українських біженців, особливо з огляду на їхній вразливий стан у новій країні. Враховуючи умови війни в Україні, є особлива увага до захисту прав жінок, дітей та осіб, які стали жертвами насильства або переслідування. Німеччина в цьому контексті вимагає додаткових механізмів забезпечення правового захисту, зокрема через розширення застосування принципів міжнародного гуманітарного права, яке надає додаткові гарантії цивільному населенню в умовах війни. Це дозволяє українцям, які шукають захисту, мати доступ до механізмів правового забезпечення, зокрема допомоги у разі потреби притулку для жертв насильства або ситуацій, пов'язаних із сексуальним насильством [8, с. 82].

Одним із важливих аспектів правового статусу переселенців є можливість отримання правового консультування та представництва в судах. В умовах великих еміграційних потоків, зокрема українців, Німеччина створила спеціалізовані організації та програми, які надають безкоштовну юридичну допомогу біженцям, що дозволяє уникнути юридичних складнощів, пов'язаних з оформленням статусу, отриманням дозволів на роботу, житло чи медичне обслуговування. Ця послуга є невід'ємною частиною процесу адаптації вимушено переміщених осіб і забезпечує

їм рівний доступ до правових інструментів для захисту їхніх інтересів [9, с. 117]. Соціальна інтеграція українців у Німеччині має також культурні та освітні аспекти. Особливо важливою є підтримка дітей і молоді, яка вимушена була залишити Україну і змушена адаптуватися до нового соціокультурного середовища. Німеччина активно працює над наданням освітніх послуг, що включають адаптаційні курси для дітей, програми для підлітків, які допомагають їм не тільки отримати освіту, а й знайти своє місце в новому суспільстві. Крім того, для дорослих переселенців створені мовні курси, які є кількістю елементів інтеграції, знання німецької мови є необхідними умовами для створення роботи, спілкування в повсякденному житті та доступу до громадських послуг. Мовні курси часто поєднуються з іншими соціальними програмами, такими як курси з культури та історії Німеччини, які допомагають біженцям краще розуміти нове середовище та швидше адаптуватися до нього [10, с. 64].

Також деяким аспектом є питання працевлаштування. Німеччина дозволяє тимчасово переміщеним українцям працювати без необхідності окремого дозволу, що створює умови для їх економічної самостійності та сприяння соціальній інтеграції. Враховуючи високий попит на робочу силу в Німеччині, багато переселенців з України знають роботу, яка не тільки дозволяє їм утримувати себе, але й сприяє швидкій адаптації в суспільстві. Однак є і певні виклики, зокрема, належної кваліфікації в деяких випадках, особливо у жінок, які через сімейні обов'язки мають обмежений доступ до повного спектру можливостей на ринку праці. Тому Німеччина розробила спеціальні програми перекваліфікації та адаптації на ринку праці для українців, які хочуть знайти роботу за фахом або змінити спеціалізацію [11, с. 99].

У період з 2022 по 2025 роки Німеччина надала українським переселенцям правовий статус тимчасового захисту відповідно до § 24 Закону про перебування іноземців (Aufenthaltsgesetz). Це стало можливим завдяки рішенням Ради Європейського Союзу від 4 березня 2022 року про застосування Директиви 2001/55/EG, яка вперше була активована для колективного захисту біженців з

України. У Німеччині цей статус дозволяє українцям легально проживати, працювати, отримувати соціальну допомогу, медичне страхування та доступ до освіти без необхідності проходити індивідуальну процедуру надання притулку.

Для отримання тимчасового захисту необхідно було зареєструватися в органах влади, надати документи, що підтверджують українське громадянство, та отримати тимчасовий документ — *Fiktionsbescheinigung*. З 1 червня 2022 року українські біженці почали отримувати соціальні виплати за програмою *Bürgergeld*, яка передбачає фінансову допомогу на покриття витрат на проживання, харчування, одяг та медичне обслуговування. Ці виплати надаються через *Jobcenter*, який також сприяє інтеграції біженців на ринку праці, пропонуючи мовні курси, професійне навчання та допомогу в пошуку роботи.

Соціальна підтримка українських переселенців також включає медичне страхування через систему обов'язкового медичного страхування (*gesetzliche Krankenversicherung*). Організації, такі як BAMF (Федеральне відомство з міграції та біженців), *Sozialamt* та гуманітарні організації, як-от Німецький Червоний Хрест (DRK), *Caritas* і *Diakonie*, надають додаткову підтримку, включаючи консультації, психологічну допомогу та матеріальну допомогу.

Наукові дослідження, проведені в цей період, зосереджувалися на інтеграції українських біженців у німецьке суспільство та ринок праці. Зокрема, дослідження, опубліковане в *EMN Inform* у травні 2024 року, аналізує інтеграцію бенефіціарів тимчасового захисту з України на ринку праці, вказуючи на високий рівень освіти серед біженців та виклики, пов'язані з визнанням кваліфікацій та мовними бар'єрами. Інше дослідження, опубліковане в *arXiv* у липні 2023 року, використовує дані *LinkedIn* для моніторингу професійної міграції з України, підкреслюючи роль існуючих соціальних мереж у виборі країни для переселення.

Порівняно з попередніми періодами, коли українці мали обмежений доступ до соціальних послуг у Німеччині, нова модель тимчасового захисту забезпечила ширший спектр прав та можливостей для інтеграції. Це включає доступ до ринку

праці, освіти, медичного обслуговування та соціальної підтримки, що сприяє більш ефективній адаптації українських переселенців у німецькому суспільстві.

Загалом, правова та соціальна підтримка, надана Німеччиною українським переселенцям у період 2022–2025 років, демонструє ефективну модель інтеграції біженців, яка може служити прикладом для інших країн Європейського Союзу.

Важливим є також питання доступу до медичних послуг. Враховуючи надзвичайний стрес та психологічні травми, які переживають переселенці, особливо в перші місяці після приїзду, медичне забезпечення є одним з основних аспектів соціальної підтримки. У рамках програми тимчасового захисту українці забезпечують доступ до медичних послуг, що включають лише базову медичну допомогу, але й психотерапевтичну підтримку для людей, які постраждали від війни або втратили близьких. Спеціальні програми також надаються для вагітних жінок, дітей та осіб похилого віку, для яких медичний супровід є особливою популярністю [12, с. 74].

Таким чином, визначення статусу вимушено переміщених українців у Німеччині є складним та багатограним процесом, який охоплює широкий спектр соціальних, правових та економічних аспектів. Поряд із наданням правового статусу та соціального забезпечення, Німеччина активно працює над створенням інтеграційних програм, які включають освіту, медичну допомогу, працевлаштування та психологічну підтримку, що допоможе переселенцям адаптуватися в новій країні та відновити своє життя після пережитого.

1.2. Нормативно правова база надання соціальної допомоги українцям в Німеччині у період військового стану(2022-2025 рр.)

Нормативно-правова база надання соціальної допомоги українцям у Німеччині у період військового стану (2022-2025 рр.) є набором елементів державної політики щодо підтримки вимушено переміщених осіб. З початком війни в Україні Німеччина

розробила й адаптувала ряд законодавчих ініціатив, спрямованих на забезпечення правового захисту біженців з України, включаючи соціальні гарантії, медичне страхування, освіту та інші послуги. Одним із основних нормативних актів, що випускають правовий статус українських переселенців, є Закон про тимчасовий захист (*Aufenthaltsgewährung nach §24 AufenthG*), ухвалений у березні 2022 року, який надає можливість українцям залишатися в країні до трьох років без необхідності подавати окрему заявку на біженство [13, с. 48].

Відповідно до цього закону, українські біженці мають спеціальний статус, який дозволяє їм користуватися поряд із соціальними послугами та гарантованими правами, такими як доступ до соціальної виплати, медичної допомоги, можливості працевлаштування та навчання. Водночас важливо зазначити, що законодавство передбачає й інші аспекти правової підтримки, зокрема надання соціальної допомоги для найбільш уразливих категорій біженців, таких як жінки, діти та особи похилого віку, які потребують особливої підтримки в умовах війни [14, с. 69].

Крім того, для організації соціальної допомоги на практиці продажу вводиться в дію позиція щодо соціальної виплати. Наприклад, відповідно до

Закону про допомогу при внутрішніх місцях проживання

(*Asylbewerberleistungsgesetz*), українці, які тимчасово перебувають на території Німеччини, мають право на отримання різних видів матеріальної допомоги, такої як виплата на проживання, харчування та інші витрати. Вони також мають право на отримання базових медичних послуг, що включають лікування, психотерапевтичну підтримку та інші послуги, забезпечення їхньої фізичної та психологічної реабілітації після пережитих травм [15, с.103].

Водночас Німеччина підтримує підтримку через програми інтеграції для українців, що включають курси з вивчення німецької мови, медичне страхування та доступ до освітніх послуг для дітей та молоді. Важливим елементом є також законодавство, що вимагає зайнятості біженців. відповідно до нового правового регулювання, українці можуть працювати в Німеччині без окремого дозволу, що значно спрощує процес їхнього працевлаштування та інтеграції в економіку країни.

додатково, це передбачені спеціальні програми перекваліфікації для тих, хто не має досвіду роботи в Німеччині, що дозволяє їм адаптуватися до ринку праці [16, с. 59].

Соціальна підтримка також включає доступ до житла. У рамках нових нормативних актів уряд Німеччини надає тимчасові житлові приміщення для біженців, що дозволяє їм адаптуватися в умовах нового середовища. Біженці можуть перебувати у тимчасових притулках або отримувати орендоване житло за зниженою ставкою. незалежно від того, у разі необхідності, агентства переселенців можуть розраховувати на допомогу в пошуку постійного житла через державні або місцеві [17, с. 76].

Не менше є й забезпечення прав українських переселенців у контексті освіти. Діти, які приїхали з України, мають право на безкоштовне навчання в школах, а також на доступ до програмної інтеграції, які сприяють їх адаптації в німецькому освітньому середовищі. Для дорослих переселенців передбачені безкоштовні мовні курси, що є інструментом для інтеграції в суспільство та економіку країни. Законодавство також дозволяє українським студентам продовжувати навчання в Німеччині за спрощеною процедурою [18, с. 44].

Таким чином, нормативно-правова база надання соціальної допомоги українцям у Німеччині в період військового стану включає комплексний підхід, який охоплює правовий статус біженців, їх соціальну та економічну підтримку, забезпечення доступу до житла, медицини та освіти. Усі ці аспекти вимагають вимог міжнародних норм і стандартів прав людини, що забезпечують ефективний захист українських громадян, які змушені були покинути свою батьківщину через війну.

Розширення нормативно-правової бази, спрямованої на надання соціальної допомоги українським переселенцям в Німеччині, було необхідним кроком для адаптації та інтеграції значної кількості біженців, особливо в умовах довготривалого військового конфлікту в Україні. Уряд Німеччини розробив не лише основні правові норми, але й зобов'язання на рівнях федеральних і земельних органів влади щодо забезпечення ефективної допомоги. Важливою складовою цього процесу є наявність багатоступеневої системи соціального забезпечення, яка включає не тільки

фінансову підтримку, але й доступ до різноманітних соціальних послуг, які надаються в рамках систем соціального страхування та соціальної виплати [19, с. 55].

Особливо важливою є система надання допомоги дітям і молоді, яка, перебуваючи в Німеччині, повинна мати можливість отримати повноцінну освіту та інтегруватися в соціальне середовище. Для цього були впроваджені спеціалізовані програми для дітей шкільного віку, які включають мовні курси, психологічну підтримку, а також адаптацію до шкільної програми Німеччини.

Це дозволяє забезпечити більш ефективну соціалізацію українських дітей, зокрема в період невизначеності, пов'язаної з перебуванням у чужій країні [20, с. 61].

Поряд з програмами для дітей, окрему увагу приділено соціальній підтримці українських жінок і матерів. З початком війни в Україні на Німеччині була активізована допомога жінкам, які зазнали насильства або пережили травматичні події. Уряд надати можливість жінкам безпечного проживання в спеціалізованих притулках, де вони зможуть отримати психологічну допомогу та підтримку з адаптації. Крім того, було розширено доступ до медичних послуг для вагітних жінок, а також організовано спеціалізовані курси для матерів, які навчають виховання дітей у нових умовах. Усі ці заходи були реалізовані в межах загальної стратегії підтримки жінок та матерів в умовах війни [21, с. 73].

Для людей похилого віку, які були вимушені покинути Україну через військові дії, в Німеччині також створені окремі програми підтримки. Ці програми включають доступ до спеціалізованих медичних послуг, соціальну виплату та допомогу при пошуку постійного житла. без цього, для старших переселенців організовано доступ до курсів з підтримки здоров'я, що включають як фізичні, так і психологічні аспекти. Під час їх перебування в Німеччині особливу увагу приділяється забезпеченню гідних умов для життя та мінімізації соціальної ізоляції старших громадян [22, с. 82].

Соціальні гарантії студентської молоді, яка приїхала до України, є окремим напрямком підтримки, тому для багатьох молодих людей війна стала серйозною перешкодою на шляху до здобуття освіти. Німеччина надала можливість українським студентам безперешкодно продовжувати навчання у вищих навчальних закладах країни, створивши для них можливості для отримання стипендій та фінансової допомоги. Особливо є те, що студентам надано право працювати без обмежень щодо годин праці, що дозволяє їм не лише отримувати додатковий дохід, а й активно інтегруватися в трудовий ринок Німеччини. Крім того, забезпечувалося їх доступом до мовних курсів та програма адаптації до нових умов навчання в німецьких університетах [23, с. 69].

Для забезпечення всебічної підтримки переселенців з України також було створено цілу низку організацій та неурядових ініціатив, які сприяють соціалізації та надають практичну допомогу у повсядньому житті. Вони забезпечують доступ до юридичних консультацій, допомагають в адаптації до нових умов, а також розглядають моніторинг ефективності надання державної допомоги українським біженцям. Крім того, з 2022 року Німеччина активізувала співпрацю з громадськими організаціями, які працюють з переселенцями, щоб підвищити ефективність надання соціальних послуг та підвищити рівень інтеграції в суспільство [24, с. 98].

Крім того, на основі нормативно-правової бази, яка регулює питання соціальної допомоги, активно розвивається механізм міжурядової співпраці в рамках Європейського Союзу, що дозволяє оптимізувати програму фінансування підтримки біженців та покращити координацію між державами-членами ЄС. Важливою складовою цієї співпраці є надання гуманітарної допомоги та медичної підтримки, а також розширення мережі волонтерських організацій, які активно працюють із біженцями з України. Усі ці заходи сприяють забезпеченню стабільності та підтримки громадян України під час їх перебування в Німеччині [25, с. 110].

Таким чином, нормативно-правова база надання соціальної допомоги українцям в Німеччині, яка була адаптована до умов військового стану в Україні, має багатогранний характер і охоплює всі аспекти соціальної підтримки, що дозволяє

забезпечити переселенців усіма необхідними умовами для адаптації в новому середовищі. Враховуючи масштабні виклики, які стоять перед Німеччиною, ці заходи дають можливість не тільки підтримати українських біженців на початковому етапі їх перебування в країні, а й створити стійкі механізми для їх подальшої інтеграції в німецьке суспільство та економік

РОЗДІЛ 2.

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНУ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ (2022-2025 РР.)

2.1. Соціальне забезпечення та гарантії українських жінок, матерів в Німеччині

Соціальне забезпечення та гарантії українських жінок, матерів Німеччини в період війни в Україні стали ключовим напрямком підтримки з боку німецької

держави, яка активно реагувала на великі потоки біженців, серед яких велика частина – це жінки та діти. У цьому контексті Німеччина реалізувала низку соціальних програм, що забезпечують допомогу жінкам, особливо матерям, які змушені були залишити свої домівки через бойові дії. Основні аспекти такої допомоги включають фінансову підтримку, доступ до медичних послуг, соціальні програми для матерів, що забезпечують підтримку у вихованні дітей, а також різноманітні механізми для інтеграції в соціально-економічне середовище Німеччини [19, с. 45].

Одним із основних аспектів соціального забезпечення українських жінок на Німеччині є надання фінансової допомоги. Це включає в себе соціальні виплати на проживання, харчування, а також додаткові виплати для матерів, які мають діти. Для матерів із малими передбачено отримання дитячих посібників, а також фінансову допомогу для покриття витрат на догляд за дітьми. Одночасно з виплатами забезпечується доступ до соціального житла, яке надається тим жінкам, які не можуть знайти постійне місце проживання в умовах великої кількості біженців. Доступ до таких послуг дозволяє матері забезпечити гідні умови для своїх дітей і зберегти психологічну стійкість під час складних умов еміграції [20, с. 62].

Аналізуючи загальний підхід Німеччини до соціального забезпечення жінок, слід відзначити, що для матерів, які мають неповнолітніх дітей, створено можливості для доступу до різноманітних державних послуг. Також, Німеччина активно підтримує програми, спрямовані на інтеграцію матеріалів у суспільне життя. Це включає в себе курси з вивчення німецької мови, які є основою для адаптації в новому соціокультурному середовищі. Для багатьох матеріалів ці курси є першим кроком до їх соціальної інтеграції, а також можливістю знайти роботу в майбутньому. Програми для матерів, які перебувають на обліку в службах зайнятості, також включають психологічну підтримку, що є особливим місцем в умовах стресу і травм, пов'язаних із війною [21, с. 58].

Важливим елементом соціального забезпечення є медична допомога. У Німеччині передбачено безкоштовне медичне страхування для біженців, у тому числі для жінок, що дозволяє отримувати необхідну медичну допомогу, включаючи

лікування травм, профілактичні огляди, лікування хронічних захворювань та надання допомоги в післяпологовий період. Крім того, значно увага приділяється доступу до психологічної допомоги, особливо для жінок, які пережили фізичне або психологічне насильство. Це є аспектом у контексті надання допомоги жінкам, які пережили воєнні травми та емоційні потрясіння [22, с. 74]. Слід зазначити, що соціальні програми підтримки українських жінок у Німеччині включають також адаптаційні заходи для матерів із дітьми. Оскільки багато жінок, які приїхали з України, не мають можливості залишити своїх дітей, спеціально для них були розроблені програми, які дозволили підключати догляд за дитиною та участь у курсах з професійної перепідготовки або мовних курсів. Це дозволяє їм не тільки покращити свої навички, але й активно інтегруватися в німецьке суспільство [23, с. 67].

Німеччина також активно працює над покращенням доступу жінок до освітніх і професійних можливостей, створюючи для них програми соціальної підтримки, які не дозволяють їм здобувати освіту або проходити перепідготовку на робочих місцях. Програми роботи, орієнтовані на жінок, включають посібники з пошуку, юридичні консультації, а також додаткові курси з підвищення кваліфікації, які могли б жінкам з України швидше адаптуватися на німецькому ринку праці. Таким, особливо увага приділяється наданню можливості жінкам, які мають маленьких дітей, поєднувати погляд за дитиною і працею, щоб не створювати для них додаткові соціальні та економічні бар'єри [24, с. 91].

Отже, комплексна система соціальних гарантій для українських жінок та матерів у Німеччині має важливе значення для їх соціального забезпечення та адаптації в нових умовах. Від фінансових виплат до медичної допомоги та програми адаптації — кожен її аспект підтримки є необхідним для забезпечення гідних умов життя жінок та матерів, які виникли покинуті своєю батьківщиною через війну. Враховуючи масштабну гуманітарну кризу, з якою зіткнулася Німеччина, цей комплекс заходів є елементом у підтримці стабільності та безпеки біженців в країні. Однак, незважаючи на різноманіття соціальних програм, які пропонуються українським жінкам та матерям, є і певні виклики в системі соціального

забезпечення. Наприклад, деякі жінки, які приїхали з України, зіштовхуються з труднощами в доступі до медичних послуг, особливо в першій фазі подорожі, коли вони тільки починають знайомитися із системою медичного обслуговування Німеччини. Це пов'язано з адміністративними бар'єрами, такими як заявка на реєстрацію в місцевих органах влади, а також наявність мовних бар'єрів. Враховуючи, що більшість переселенців з України не володіють німецькою мовою, багато жінок не можуть швидко зорієнтуватися в складних процедурах медичного обслуговування, що ускладнює доступ до необхідної допомоги [25, с. 52]. У 2023 році приблизно 45% українських біженців у Німеччині заявили про труднощі з доступом до медичних послуг через мовні бар'єри та незнання місцевих правил [26, с. 83].

Також слід зазначити, що одним із останніх аспектів підтримки жінок у Німеччині є доступ до психологічної допомоги. Війна та слідки конфлікту, який триває в Україні, спричинили масові стреси, травми та депресії серед українських біженців. Для багатьох матерів, які втратили чоловіків, батьків або знайомих, психологічна допомога є життєво необхідною. Враховуючи цю хворобу, Німеччина активно розвиває програми підтримки психологічного здоров'я. Крім того, було створено спеціальні консультаційні центри для біженців, де жінки можуть отримати безкоштовну психологічну допомогу. Згідно з дослідженнями, проведеними у 2022 році, понад 30% українських біженців, серед яких більшість жителів жінки, зазначили, що мають потребу в психологічній допомозі через посттравматичний стрес [27, с. 61]. Цікавим аспектом є й підтримка жінок, які є матерями малих дітей, а також багатодітних родин. У Німеччині є спеціальні програми для жінок, які потребують допомоги в догляді за дітьми. Враховуючи, що багато з них мають обмежений доступ до робочих місць, надання їм допомоги в догляді за дітьми є одним із важливих напрямків соціальної політики. У 2023 році на Німеччині було організовано понад 700 додаткових дитячих садків і центрів для біженців з України, де матері можуть залишити дітей на весь день, щоб працювати або проходити курси з вивчення мови та професійної перепідготовки [28, с. 77].

Аналізуючи соціальні виплати для українських жінок, слід зазначити, що постійно вони включають стандартні державні посібники для дітей, додатково виплати для багатодітних сімей, а також фінансову допомогу для матерів, які працюють. Програма соціальної виплати для біженців з України в Німеччині передбачає кілька рівнів фінансової підтримки, незалежно від того, чи має жінка роботу, скільки дітей у сім'ї, чи потребує додаткової медичної допомоги. У 2023 році на підтримку сімей з дітьми з України Німеччина відділила понад 4,5 мільярда євро, що становить майже 10% від усіх витрат на біженців [29, с. 89].

Враховуючи все це, можна сказати, що Німеччина забезпечила високий рівень підтримки українських жінок та матерів у період військового стану. Проте є кілька аспектів, де система потребує вдосконалення, зокрема в галузі доступу до медичних послуг та психологічної допомоги. Слід також продовжувати роботу над полегшенням інтеграції жінок на ринку праці, особливо через підвищення рівня мовної підготовки та надання можливостей для перепідготовки в нових умовах. Водночас важливо забезпечити індивідуальні потреби кожної матері, що перебуває в Німеччині, і створити умови для їх комфортного проживання та успішної інтеграції в суспільство, враховуючи особливості кожної родини та її соціально-економічне становище [30, с. 72].

Загалом, підтримка українських жінок у Німеччині є елементом їхнього соціального захисту, але з точки зору соціальної інтеграції ще є певні проблеми. Однією з основних складових успішної інтеграції є доступ до освіти і професійної підготовки для матеріалів, які вимушено залишили свою країну. Зазначено, що жінки часто стикаються з труднощами в отриманні офіційних працевлаштування через невизначеність правового статусу або мовний бар'єр, що сильно обмежує їхню можливість для економічної самостійності. Для полегшення цих проблем Німеччина розробила низку програм для покращення доступу до освіти, зокрема через пропозиції навчання німецької мови та професійної перепідготовки [31, с. 44]. Однак цей процес все ще вимагає вдосконалення.

Надзвичайно важливою є роль державних органів та громадських організацій у підтримці матеріально незахищених країн, зокрема тих, які мають дітей. У 2022 році уряд Німеччини ухвалив рішення про збільшення соціальних виплат для біженців з України, що дозволило сім'ям відчутно полегшити своє становище в перші місяці перебування в країні. Згідно з офіційними даними, соціальні виплати для родини з дітьми становили від 300 до 400 євро на місяць залежно від усіх дітей та віку [32, с. 78]. Підхід дозволив багатьом жінкам з дітьми Цей більш ефективно вирішувати питання та підтримувати їх в умовах труднощів, які виникли через військові дії в Україні. Але варто зазначити, що хоча фінансова підтримка є елементом, однак більш комплексний підхід до соціальної допомоги має також проблему психосоціальної адаптації та створення умов для соціального підключення. Для цього в Німеччині започатковано програми допомоги біженцям у знайомстві з культурними та соціальними нормами країни. Організації, що працюють із біженцями, активно пропонують курси з інтеграції, які охоплюють не лише мовну підготовку, але й адаптацію до соціальної та трудової сфери країни. Проте, навіть за умов таких програм, українським жінкам, особливо матерям, часто важко знайти стабільну роботу через обмеження на їх правовий статус, особливо на початкових етапах після прибуття.

У зв'язку з цим у Німеччині розроблено низку програм підтримки реалізацій жінок, зокрема через співпрацю з організаціями, які сприяють інтеграції біженців на ринку праці. У 2023 році була запущена програма «Жінки на роботі», яка передбачала фінансування створення тимчасових робочих місць для матеріалів, зокрема у сферах соціального обслуговування та освіти. Цей проект мав на меті дати можливість жінці отримати професійні навички та отримати перший досвід роботи в Німеччині, що в майбутньому дозволило їм отримати постійну роботу. За даними Міністерства праці Німеччини, близько 40% матерів-українок, які взяли участь у програмі «Жінки на роботі», забезпечують отримання постійної роботи протягом першого року її реалізації [33, с. 92]. Крім того, одним із значущих аспектів соціальної підтримки українських матеріалів є забезпечення їх доступу до культурних і соціальних заходів. У Німеччині активно працюють громадські

організації, які організовують різноманітні культурні заходи для жінок і дітей, які допомагають не тільки познайомитися з новою культурою, але й підтримати психологічний стан матерів. Наприклад, у Берліні було організовано низку культурних заходів, які дозволять українським біженцям познайомитися з німецькою культурою, а також взаємодіяти з іншими біженцями з іншими країнами. Це сприяє соціалізації, земля матері впорається з початковим стресом і створює можливості для побудови соціальних зв'язків [34, с. 56].

Але з огляду на величезну кількість переселенців, а також на постійно змінювану проблему в Україні, ефективність цих програм має постійно оцінюватися та адаптуватися до нових умов. За оцінками соціологів, у подальшому, з огляду на економічну проблему в Україні, рівень соціальної допомоги та підтримки біженців може зростати, що вимагатиме від Німеччини додаткових фінансових та організаційних ресурсів [35, с. 68].

Отже, можна зробити висновок, що підтримка українських жінок та матерів є елементом соціальної політики Німеччини в період військового стану, однак для досягнення повної інтеграції необхідно зосередити увагу на комплексному підході, який включає не тільки фінансову допомогу, але й програми з професійної підготовки, психологічної підтримки та культурної інтеграції.

2.2. Соціальний захист українців похилого віку в Німеччині в період військового стану(2022-2025 рр.)

Соціальний захист українців похилого віку в Німеччині в період військового стану (2022-2025 рр.) є важливою складовою частиною загальної політики підтримки біженців та переміщених осіб, оскільки особи похилого віку часто стикаються з особливими труднощами під час адаптації в новому соціальному середовищі. Враховуючи фізичні обмеження та соціально-психологічні труднощі цієї категорії населення, Німеччина розробила низку ініціатив, спрямованих на забезпечення відповідного рівня життєвих стандартів для старших людей.

Одним з основних напрямків соціального захисту українців похилого віку є доступ до соціальних виплат та медичних послуг. У перші місяці після прибуття біженців у Німеччину, особи похилого віку, які перебувають під захистом держави, мають право на фінансову підтримку через соціальні виплати, зокрема для осіб, які не мають постійного джерела доходу або не здатні працювати через стан здоров'я. Такі виплати включають у себе покриття базових потреб, таких як харчування, житло та одяг. У 2022 році виплати на особу складали близько 400 євро на місяць, але для осіб похилого віку цей розмір може бути збільшений у разі додаткових потреб [17, с. 54]. Ці виплати не дозволяють старшим частково покрити витрати на утримання та адаптацію в новому середовищі, проте часто цього людям сумі недостатньо для забезпечення всіх потреб, зокрема для оренди житла в містах, де ринок житла є досить дорогим.

Різними, цим аспектом є медичне забезпечення. Українці похилого віку, як і всі біженці, мають право на медичне страхування в Німеччині. Медична допомога включає в себе як первинне, так і спеціалізоване лікування, що особливо важливо для осіб похилого віку, які можуть бути від хворобливих захворювань. За інформацією Міністерства охорони здоров'я Німеччини, медичне страхування для українських біженців покриває всі основні медичні послуги, включаючи лікування, операції, медикаменти, а також спеціалізовані послуги для осіб з обмеженими можливостями. Проте варто зазначити, що існує певна проблема з доступом до високоспеціалізованої установи допомоги, після медичних часто перевантажені великою недостатністю [18, с. 74]. Це зараз до тривалого прийому до лікарів, особливо у великих містах, таких як Берлін чи Мюнхен, що ускладнює доступ до більшості послуг для осіб похилого віку.

Ще одним аспектом є соціальні програми для інтеграції літніх людей у нове середовище. Враховуючи, що багато з них не мають достатнього рівня знання німецької мови або не можуть активно залучитися до праці через вік, Німеччина пропонує різноманітні соціальні активності для цієї категорії населення. Програми з адаптації передбачають не лише мовні курси, але й культурні заходи, екскурсії, а також програми для старших осіб, які допомагають зменшити соціальну ізоляцію. За

повідомленням соціальних організацій, на 2023 рік у Німеччині понад 70% літніх українських біженців взяли участь у соціальних програмах для біженців, які включали поняття з фізичної активності, курсів національної культури та зустрічі з іншими групами біженців [19, с. 82]. Це дозволяє лише підтримувати фізичне здоров'я, але й сприяє формуванню нових соціальних зв'язків, що важливо для психоемоційного здоров'я старших людей.

Протест, незважаючи на всі зусилля, витрати і проблеми в системі соціального захисту українців похилого віку в Німеччині. Таким, який з найбільших проблем є дефіцит адаптованих до потреб старших людей житлових приміщень. Відсутність доступного житла з пристосуваннями для людей з обмеженими можливостями, а також перевантаженість систем соціального забезпечення значно знижують ефективність існуючих програм. Це створює додаткові труднощі для літніх осіб, які часто стикаються з проблемами мобільності та самостійного переміщення. Згідно з даними німецької статистики, понад 30% літніх біженців з України повідомляють про труднощі з адаптацією в умовах перевантаженого житлового сектора [20, с. 91]. Важливим є також питання надання психологічної підтримки особам похилого віку, оскільки багато з них пережили травми війни, що значно посилює стрес і депресії. Для вирішення цього питання в Німеччині розроблені спеціальні психологічні консультації та групи підтримки для біженців, у тому числі для керівних осіб. Згідно з дослідженнями, проведеними німецьким центром соціальної допомоги, понад 45% українських біженців похилого віку потребують психотерапевтичної підтримки, що підкреслює важливість розвитку таких програм [21, с. 65].

Таким чином, соціальний захист українців похилого віку в Німеччині в період військового стану є багатогранною та важливою складовою соціальної політики Німеччини щодо біженців. Однак для забезпечення ефективності цього захисту необхідно продовжувати вдосконалювати існуючі програми, зокрема в частині забезпечення доступу до житла та медичних послуг, а також надання психологічної підтримки та соціальної адаптації для керівних осіб.

На додаток до існуючих соціальних програм, виробництвом напряму розвитку соціального захисту українців похилого віку є удосконалення механізмів

фінансування та підтримки цієї категорії громадян в умовах високих потреб у житлових, медичних і соціальних послугах. Статистика щодо кількості біців, які звертаються за соціальним захистом, демонструє, що українці похилого віку становлять значну частину всіх переселенців у Німеччині, а з кожним місяцем кількість таких осіб збільшується. Протягом 2023 року понад 12% усіх українських біженців, що звернулися за підтримкою, становили люди старшого віку, що потребували окремої уваги з боку соціальних служб [22, с. 78]. Це необхідно для постійного розширення та адаптації політики підтримки цієї категорії громадян.

Однією з найбільш критичних проблем для літніх людей, які перебувають у Німеччині, є бар'єри для доступу до медичних послуг. Також, значна частина старших людей, які змушені виїхати з України через війну, мають проблеми зі здоров'ям, що потребують поточного поточного, і лікують серйозні хронічні захворювання, такі як гіпертонія, діабет, артрит тощо. Згідно з даними опитуваннями, лише 55% біженців похилого віку в перші три місяці після прибуття в Німеччину отримують належну медичну допомогу, що ставить під сумнів ефективність поточної системи медичного забезпечення [23, с. 91]. Проблеми із доступом до медичних послуг значною мірою пов'язані з відсутністю необхідних продуктів лікарів та медичних установ, готових надавати спеціалізовану допомогу біженцям похилого віку, які потребують більшого обстеження та лікування.

Для вирішення цієї проблеми в Німеччині було створено кілька проектів, спрямованих на інтеграцію українських біженців в існуючу медичну систему. Наприклад, для полегшення доступу до медичних послуг для старших осіб уряд Німеччини забезпечує медичне страхування для всіх біженців, у тому числі осіб похилого віку, що дозволяє покривати витрати на медичне обслуговування. Однак на практиці система залишається перевантаженою через великий потік біженців, що обмежує доступність лікарських послуг для старших осіб [24, с. 62]. Додатково, для людей похилого віку передбачено надання безкоштовних або знижених транспортних послуг до медичних установ, однак ці послуги також іноді не можуть задовольнити всі потреби біженців через обмежену кількість транспорту.

Ще одним аспектом є психологічна підтримка старших осіб. Дослідження свідчать, що психологічні проблеми серед літніх біженців є єдиним із найбільших загроз для їхнього фізичного і психічного здоров'я. За статистикою, 58% українських біженців похилого віку відчують постійний стрес через незнайомий культурний контекст, виникають родини та інші важкі умови адаптації. Враховуючи це, Німеччина розробила спеціалізовані програми психосоціальної допомоги для старших біженців, що включають психотерапевтичні послуги, підтримку через телефонні гарячі лінії та організаційну групу підтримки. Програми психологічної допомоги також сприяють зниженню рівня соціальної ізоляції, що є характерною проблемою для літніх осіб, які опинилися далеко від родини і звичного середовища [25, с. 89]. Також варто зазначити, що в рамках соціального захисту літніх українців передбачено надання різноманітних програм для їхньої інтеграції в соціальну структуру Німеччини. Це включає участь у мовних курсах, які сприяють кращій адаптації до німецької культури та навичок комунікації з місцевим населенням. Однак, при позитивних змінах, багато літніх українців досі мають значні труднощі у вивченні мови, що обмежує їх можливості із соціалізації та самостійної адаптації. У зв'язку з цим Німеччина розглядає можливість запуску додаткових програм для старших біженців, зокрема спеціалізованих мовних курсів, адаптованих до вікових особливостей [26, с. 74].

Підсумовуючи, соціальний захист українців похилого віку в Німеччині потребує подальшого вдосконалення, зокрема в частині доступу до медичних послуг, покращення соціальної адаптації та надання психологічної підтримки. Питання забезпечення доступу до житла, медичних послуг і соціальних гарантій для керівних осіб залишаються актуальними, і для їх вирішення необхідно впроваджувати нові ініціативи на рівні федерального уряду та місцевих органів влади.

Продовжуючи тему соціального захисту українців похилого віку в Німеччині, варто зазначити, що цей процес є продуктом елементом не тільки для самих біженців, але й для прийняття суспільства. З огляду на демографічні виклики, зокрема старіння населення Німеччини, надання належного соціального

забезпечення українцям похилого віку стає фактором не тільки соціальної політики, але й економічної стабільності країни. Декілька програм, що сприяють інтеграції літніх біженців, свідчать про постійні зусилля Німеччини в цьому напрямку.

Однією з таких ініціатив є програма «Altenhilfe», яка спеціалізується на підтримці старших осіб, зокрема тих, хто має обмежені можливості для самообслуговування. Ця програма передбачає надання матеріальної допомоги, психологічної підтримки, а також організацію спеціальних послуг для людей похилого віку, які потребують допомоги у повних проблемах. Таким чином, за допомогою цієї програми старші українці можуть отримати допомогу в організації побутових потреб, таких як приготування медичних продуктів, приготування, особиста гігієна, а також допомогу у виконанні процедур, що є максимальною кількістю для старших осіб з хронічними захворюваннями. Такі програми мають старшим особам залишатися незалежними і водночас забезпечують необхідну підтримку в повсякденному житті. У 2023 році в рамках цієї програми допомога отримала понад 12 000 літніх українських біженців, що є значною цифрою і скороченням ефективності цієї системи [27, с. 110].

Крім того, одним із елементів є також звана система «Pflegeversicherung» (страхування на випадок потреби в догляді). Вона надає старшим особам можливість отримувати фінансову допомогу на оплату послуг із догляду, як на дому, так і в спеціалізованих установах, якщо вони не здатні самостійно підтримувати основні функції з догляду за собою через фізичні чи психологічні проблеми. В Україні, як і в наявності пострадянських країн, старші люди часто не мали доступу до такої системи, що ускладнювало їхнє життя в умовах вимушеного переселення. Однак у Німеччині система страхування дає можливість не лише покрити витрати на професійний догляд, а й отримати комплексну підтримку, включаючи соціальні послуги та психотерапевтичні консультації. Усі ці послуги надаються через державні установи або приватні клініки, які мають ліцензію на обслуговування іноземців, зокрема біженців.

Щодо медичного забезпечення, слід відзначити, що для літніх українських біженців, які перебувають на території Німеччини, в основному є також право на

спеціалізоване лікування. Після надходження до Німеччини кожен біженець, у тому числі осіб похилого віку, має право на безкоштовну медичну допомогу в рамках державного медичного страхування. Протест в реальності багато літніх біженців, через обмежену мобільність або мовний бар'єр, стикаються з труднощами у пошуках та отриманні належної медичної допомоги. За оцінками, лише 42% осіб похилого віку, які потребують лікування, можуть отримати дійсну консультацію з лікарем у перші 3 місяці після прибуття [28, с. 115]. Оскільки багато старших біженців у Німеччині вимагають від хворобливих захворювань, таких як артрит або гіпертонія, система охорони здоров'я повинна підтримувати спеціальні потреби цієї групи осіб.

Одним із позитивних прикладів є те, що багато медичних установ у Німеччині пропонують послуги на різних мовах, у тому числі українській, що значно полегшує комунікацію з медичними працівниками для літніх біженців. Крім того, багато організацій створили мобільні клініки, які можуть приїхати до біженців, що особливо важливо для літніх людей, яким важко з пересуванням.

Ще однією важливою ініціативою є створення «Senioren-Wohnheim» — спеціалізованих будинків для літніх людей, де українські біженці зможуть знаходитися в комфортних умовах, отримуючи необхідний догляд. Ці установи лише не надають житло, але й забезпечують старших осіб необхідними послугами, такими як медичне обслуговування, допомога в побуті, а також соціальна підтримка. У 2023 році Німеччина збільшила фінансування таких установ для прийому біженців, у тому числі осіб похилого віку, що дозволило зменшити черги на їх поселення [29, с. 121].

Усі ці програми вимагають додаткового фінансування, а також удосконалення політики інтеграції біженців похилого віку в німецьке суспільство. Однак, незважаючи на значний прогрес, який уже був досягнутий, важливо продовжувати моніторинг ефективності цих заходів і запроваджувати нові ініціативи для полегшення адаптації літніх українців у Німеччині. Особливо актуальним є розширення програми для надання допомоги людям з обмеженими можливостями, які внаслідок війни та переселення можуть мати додаткові труднощі в адаптації до нових умов життя.

2.3. Соціальні гарантії студентської молоді, які тимчасово знаходяться в Німеччині

Соціальні гарантії студентської молоді, яка тимчасово перебуває в Німеччині в період військового стану, є аспектом соціальної політики Німеччини, спрямованим на підтримку та інтеграцію українських студентів, які були змушені покинути свою країну через війну. Враховуючи високий рівень освіти серед української молоді та забезпечення належних умов для навчання та розвитку, німецька влада та інші громадські організації реалізують низку заходів для того, щоб полегшити цей процес та надати студентам необхідну соціальну підтримку.

Одним із основних елементів соціальної підтримки є фінансова допомога. Студенти, які тимчасово перебувають у Німеччині, мають право на доступ до стипендій та фінансових стипендій, які забезпечують покриття витрат на навчання, проживання та медичне страхування. Такі програми як DAAD (Німецька служба академічних обмінів) надають можливість українським студентам отримувати стипендії, які включають не тільки фінансову підтримку для навчання, але й покривають витрати на перебування в Німеччині, що є особливо розширеним для тих, хто оцінювався в складних фінансових ресурсах через вимушене переселення. Програма підтримки студентів DAAD була розширена в 2022 році, і вже до кінця 2023 року понад 2000 українських студентів отримали підтримку в рамках цієї ініціативи [36, с. 150].

Також варто відзначити, що Німеччина дає можливість студентам з України безкоштовно отримати медичне страхування на період перебування в країні. Це є важливою соціальною гарантією, оскільки забезпечення медичної допомоги є однією з найбільших проблем для іноземців, які не мають доступу до національних систем охорони здоров'я. Студенти можуть використовувати спеціальні програми медичного страхування, які включають послуги лікарів, стоматологів, а також забезпечують медичні процедури та ліки. За даними Міністерства освіти Німеччини,

понад 90% студентів з України отримали доступ до медичних послуг на рівні з місцевими студентами, що значно покращує їх адаптацію в новому середовищі [37, с. 163].

Серед важливих аспектів соціального забезпечення студентів є також підтримка їх соціального інтегрування в німецьке суспільство. Багато університетів Німеччини організовують культурні заходи, мовні курси та програму «buddy system», яка передбачає, що місцеві студенти допомагають українським студентам адаптуватися до нового навчального середовища та повсякденного життя в Німеччині. Наприклад, університети Берліна та Мюнхена запропонували студентам з України безкоштовні курси німецької мови, що дозволяє їм не тільки полегшити навчання, але й інтегруватися в місцеву культуру та суспільство. Понад 5000 українських студентів на даний момент відвідали ці курси в період з 2022 по 2023 рік [38, с. 142].

Крім того, Німеччина забезпечує студентів з України можливістю отримувати соціальні послуги, такі як безкоштовне або пільгове житло. У великих містах Німеччини багато студентів мають доступ до університетських гуртожитків, вартість проживання в яких для студентів з України значно знижена порівняно з іншими іноземними студентами. Такі заходи сприяють не тільки підтримці матеріального становища студентів, але й знижують рівень стресу, пов'язаний з адаптацією до нової країни та культури. За статистикою, понад 3000 студентів з України, які перебувають у Німеччині, були забезпечені пільговим житлом в університетських гуртожитках у 2022-2023 роках [39, с. 158].

Важливою складовою соціального захисту студентів є їх право на роботу. Студенти з України мають право працювати в Німеччині протягом навчання, причому в межах певного часу, що дозволяє їм забезпечити свої потреби під час поїздки в країні. Водночас уряд Німеччини надає українським студентам можливість працювати понад звичайний ліміт (у межах 20 годин на тиждень), якщо це необхідно для підтримки їхнього розвитку. Державна політика щодо працевлаштування студентів з України також передбачає підтримку в пошуку роботи, надаючи доступ до професійних консультацій, ярмарків вакансій та інших інструментів для успішного працевлаштування. Важливо, що у 2023 році понад 45% студентів з

України працюють на неповний робочий день у Німеччині, що дозволяє їм забезпечити своє фінансове становище [40, с. 170].

Загалом, політика Німеччини щодо соціальних гарантій для студентської молоді, що тимчасово перебуває в країні, є добре структурованою та комплексною, охоплюючи як матеріальну підтримку, так і сприяння соціальній інтеграції. Це дозволяє студентам з України не тільки отримати необхідні умови для навчання, але й розвиватися в новому середовищі, що є кроком на шляху до їхнього професійного та особистісного розвитку в майбутньому.

Продовження соціального захисту студентів з України на Німеччині передбачає також активну роботу державних та громадських організацій для надання правової допомоги, що є важливою складовою їхнього соціального забезпечення. Студенти мають доступ до безкоштовної юридичної консультації щодо правових аспектів перебування в Німеччині, що охоплює питання міграції, оформлення документів, а також прав на освіту, роботу та соціальну допомогу. Важливим є те, що в Німеччині створено численні платформи, які пропонують студентам з України допомогу в юридичних питаннях, зокрема з оформленням дозволів на роботу, навчання та проживання. Протягом 2022–2023 років понад 10 000 українських студентів звернулися за юридичною підтримкою, що демонструє високий попит на такі послуги серед тимчасових переселенців [41, с. 123].

Велику увагу також приділено інфраструктурі для підтримки студентів з обмеженими можливостями. У Німеччині існує система підтримки студентів з інвалідністю, включаючи надання спеціального обладнання, адаптацію навчальних матеріалів, а також забезпечення доступу до інклюзивного навчання. Ці заходи поширюються і на українських студентів, які мають фізичні обмеження або потребують особливих умов для навчання. Крім того, університети надають доступ до спеціальних комп'ютерних програм, організовують консультації, допомагають з адаптацією до нових умов. У 2023 році понад 500 українських студентів з обмеженими можливостями отримали допомогу в рамках інклюзивної програми, що

стало можливим за рахунок спільних зусиль урядових та громадських організацій Німеччини [42, с. 134].

Не менш важливою складовою соціальної гарантії для студентів є психологічна підтримка. Студенти, які пережили емоційні та психологічні травми внаслідок війни, потребують допомоги психологів і соціальних працівників для адаптації до нових умов. У Німеччині розроблені програми, які надають психосоціальну допомогу студентам, які пережили труднощі внаслідок війни. Це включає індивідуальні та групові консультації, підтримку в адаптації до навчального процесу, а також заходи, які допомагають студентам впоратися зі стресом та тривогою. Психологічні служби були доступні в університетах та студмістечках, і надавали безкоштовну допомогу студентам з України. Відповідно до даних Міністерства освіти та науки Німеччини, понад 40% студентів з України звернулися за психологічною підтримкою в період з 2022 по 2023 рік [43, с. 118].

Особливу увагу слід також звернути на програми обміну та академічної мобільності для українських студентів. Вони мають можливість брати участь у різних міжнародних програмах, зокрема Erasmus+ та інших академічних ініціативах, які дають їм можливість отримати досвід навчання в різних країнах Європи, а також налагоджувати міжнародні зв'язки та співпрацю. Ці програми забезпечують додаткові можливості для розвитку кар'єри та професійного зростання українських студентів, що є аспектом їх майбутнього працевлаштування. У 2023 році понад 1500 українських студентів взяли участь у таких програмах, що стали значним кроком до їхнього професійного становлення [44, с. 152].

Ще одним елементом соціальних гарантій для студентів є доступ до культурних і спортивних заходів, які організовуються університетами та громадськими організаціями. Враховуючи, що перебування студентів з України в Німеччині є для багатьох заходів нового досвідом, ці допомагають їм інтегруватися в соціальне та культурне середовище країни. Спільні заходи з місцевими студентами сприяють культурному обміну, розвитку мовних навичок і створенню соціальних зв'язків, що знижує рівень соціальної ізоляції. У 2023 році понад 5000 українських студентів взяли участь у культурних та спортивних заходах, організованих

університетами Німеччини, що допомогло їм краще інтегруватися в німецьке суспільство та культуру [45, с. 140].

Отже, комплексна система гарантій студентської молоді з України в Німеччині є важливою складовою частиною політики підтримки тимчасових переселенців. Вона охоплює широкий спектр послуг, від фінансової та медичної підтримки до соціальної інтеграції та психологічної допомоги. Усі ці заходи разом із студентами з України не тільки успішно навчаються, але й адаптуються до нового соціального середовища, зберігаючи при цьому своє психоемоційне та матеріальне благополуччя.

Продовжуючи аналіз соціальних гарантій для студентської молоді з України, варто відзначити, що в Німеччині окрім безкоштовних програм навчання та соціальних виплат, надані й інші важливі ресурси для забезпечення всебічної підтримки українських студентів. Крім того, для тих, хто приїхав до Німеччини в рамках тимчасового статусу, доступні програми соціальної підтримки для покриття витрат на житло, харчування та транспорт. Згідно з даними Федерального статистичного відомства Німеччини, у 2023 році понад 70% українських студентів отримали підтримку щодо оренди житла, що стало меншим аспектом їхньої адаптації та соціалізації. Важливо відзначити, що при цьому органі місцевої влади пропонуються певні пільги для оренди житла для студентів, що значно знижує фінансові навантаження, зокрема в містах з високими цінами на житло, таких як Мюнхен чи Франкфурт [46, с. 131].

Не менше є аспект забезпечення прав студентів на підробіток під час навчання, що є істотною складовою їхньої фінансової стабільності. Враховуючи економічні труднощі, багато українських студентів змушені поєднувати навчання з роботою, щоб покрити витрати на життя. У Німеччині законодавчі норми, що дозволяють студентам працювати до 20 годин на тиждень під час навчального періоду без необхідності отримання додаткових дозволів на роботу. Для студентів з України це є важливою можливістю не лише отримати додатковий дохід, але й залучитися до місцевої економіки, отримати досвід роботи та покращити мовні навички. Так, у 2023 році майже 40% українських студентів працюють у Німеччині паралельно з

навчанням, що негативно впливає на високий рівень інтеграції цієї категорії студентів в економічне життя країни [47, с. 109].

Системи удосконалення підтримки українських студентів також включають організацію курсів з вивчення німецької мови. Враховуючи те, що мовний бар'єр може стати суттєво перешкодою на шляху до повноцінної інтеграції в німецьке суспільство та навчання, уряд Німеччини та громадські організації активно підтримують програми мовного навчання. Відповідно до програм, розроблених для студентів з України, вони можуть безкоштовно або за зниженою вартістю проходити мовні курси на різних рівнях. За повідомленням Федеральної служби з питань працевлаштування Німеччини, у 2023 році понад 60% студентів з України були записані на курси німецької мови, що дало змогу значно підвищити рівень комунікації студентів і сприяло їх кращому впровадженню в освітній процес та професійну діяльність [48, с. 145].

У контексті академічного навчання особливу увагу слід звернути на підтримку студентів вищих навчальних закладів, що надається через університетські стипендії та гранти. Багато німецьких університетів запровадили спеціальні стипендії для студентів з України, покриваючи витрати на навчання та витрати на проживання. Згідно з даними Німецької служби академічних обмінів (DAAD), у 2023 році понад 1200 українських студентів отримали фінансову допомогу через стипендійні програми. Це фінансування дозволяє студентам не тільки забезпечити своє навчання, але й зменшити фінансові труднощі, пов'язані з проживанням у Німеччині [49, с. 153].

Крім того, в рамках академічної інтеграції українські студенти мають можливість брати участь у наукових дослідженнях, розвивати власні дослідницькі проекти та співпрацювати з німецькими вченими. Така інтеграція дає можливість студентам лише отримати нові знання, але й покращити свою професійну кваліфікацію, а також стати частиною міжнародної наукової спільноти. У 2023 році понад 500 українських студентів, які навчалися на Німеччині, взяли участь у наукових проектах та міжнародних конференціях, що значно покращило їхні кар'єрні перспективи в майбутньому [50, с. 139].

Важливим аспектом соціального забезпечення є і психологічна допомога студентам, які пережили стресовий статус через війну в Україні. Психологічна підтримка є необхідною для адаптації студентів, зниження рівня тривоги та депресії, а також для покращення психоемоційного стану, що має прямий вплив на успішність навчання. Багато університетів Німеччини надають послуги психологічної допомоги безкоштовно або за зниженою ціною для студентів з України. Згідно з даними Німецької асоціації студентів, у 2023 році понад 20% українських студентів звернулися за психологічною підтримкою, що підтверджує важливість цього елемента соціальної підтримки [51, с. 126].

Отже, соціальна політика, спрямована на підтримку українських студентів у Німеччині, є комплексною та багатоаспектною. Вона включає не тільки фінансову та житлову допомогу, але й інтеграцію в соціальне, економічне та культурне середовище країни. Усі ці фактори створюють умови для успішної адаптації та подальшого професійного та особистісного розвитку студентів, що є ключовим для їх майбутнього в Німеччині та в глобальному контексті.

Продовжуючи розгляд соціальних гарантій для українських студентів, важливо відзначити, що одним із найбільших викликів для переселенців з України є здобуття вищої освіти в умовах економічної та політичної нестабільності. Для студентів, які прибули до Німеччини після початку війни в Україні, система соціальних гарантій надає ряд послуг і послуг, спрямованих на зниження економічного навантаження та підтримку в академічному процесі. Важливою складовою цієї гарантії є надання безкоштовного доступу до вищої освіти студентам, які пройшли відповідні форми реєстрації та отримали статус біженця або тимчасового переселенця. У Німеччині українські студенти мають можливість навчатися в університетах за програмами, які фінансуються з державного бюджету, без необхідності сплачувати високі академічні збори, що є значною перевагою в порівнянні з іншими країнами Європи [52, с. 142].

Важливу роль у соціальній підтримці українських студентів надає субсидія на житло. В Німеччині державні спеціальні програми, які забезпечують оренду житла на пільгових умовах для студентів, зокрема для тих, хто перебуває в статусі тимчасового переселенця. Наприклад, у 2023 році уряд Німеччини виділив понад 50

мільйонів євро на підтримку молодих людей, які з різних причин не мають можливості самостійно забезпечити собі житло. Програми підтримки житла для студентів включають субсидії на оренду, а також знижки на комунальні послуги, що дозволяє відмовитися від фінансових навантажень та зосередитися на навчанні [53, с. 115].

З огляду на ці пропозиції, українські студенти також мають доступ до спеціальних стипендійних програм, спрямованих на підтримку їх навчання та розвитку. Однією з таких програм академії є програма DAAD (Німецька служба обмінних обмінів), яка у 2023 році надала стипендії понад 1 000 українським студентам. Ці часткові стипендії покривають витрати на навчання та проживання. Завдяки такому фінансуванню студенти мають можливість зосередитись на навчанні без необхідності поєднувати його з повноцінною роботою [54, с. 123].

Система надання соціальних послуг також охоплює медичну допомогу, яка є безкоштовно для студентів з України, які перебувають на території Німеччини. Вони мають право на державне медичне страхування через систему соціального забезпечення, що покриває всі медичні витрати. За даними Міністерства охорони здоров'я Німеччини, у 2023 році понад 85% студентів з України скористалися послугами медичного страхування для оплати витрат на лікування та медичні консультації. Аспект соціальної підтримки є критично спадом, після багатьох Цей студент має високий рівень стресу та переживання через шкоду в Україні, що потребує не тільки фізичного, але й психоемоційного відновлення [55, с. 105].

Крім того, соціальний захист студентів з України включає надання доступу до освітніх ресурсів, таких як бібліотеки, навчальні матеріали та інтернет-платформи, що дозволяють їм ефективно навчатися. На додаток до цього, багато університетів Німеччини організовують різноманітні культурні та соціальні заходи для українських студентів, які сприяють їх інтеграції в німецьке суспільство. Крім того, у 2023 році понад 60% українських студентів взяли участь у програмах культурного обміну та заходах, які організовували місцеві громади. Ці заходи сприяють створенню мережі підтримки, а також покращують соціальні зв'язки між студентами та місцевими жителями [56, с. 112].

Важливою складовою адаптації студентів є доступ до мовних курсів, відсутність знань німецької мови є обов'язковою вимогою для ефективного навчання та працевлаштування в Німеччині. У 2023 році понад 80% студентів з України скористалися можливістю безкоштовно або за зниженими тарифами пройти курси німецької мови, організовані як державними, так і приватними установами. Це дозволяє їм швидше адаптуватися до академічного середовища та повноцінно брати участь у навчальному процесі [57, с. 97].

Таким чином, соціальна підтримка для студентів з України в Німеччині є багатогранною та включає фінансову допомогу, доступ до медичних послуг, мовні курси та культурні програми, які сприяють їх інтеграції в німецьке суспільство. Тільки завдяки комплексному підходу до соціального захисту студенти можуть подолати стійкість адаптації та зосередитися на досягненнях академічних та професійних цілей.

Для розширення українського аналізу соціальних гарантій, наданим студентам Німеччини в період військового стану (2022-2025 рр.), слід звернути увагу на кілька важливих аспектів, які впливають на їх адаптацію та успішність у навчанні.

Одним із основних елементів підтримується фінансова допомога через різноманітні стипендії та фонди. Наприклад, програма DAAD (Німецька служба академічних обмінів) надає стипендії українським студентам на покриття витрат на навчання та проживання. Згідно з даними DAAD, у 2023 році 1 200 українських студентів отримали фінансову допомогу у вигляді стипендій, які покривають до 1000 євро на місяць. Така сума є достатньою для покриття основних витрат, включаючи оренду житла та харчування. Це важливо, що на початку 2022 року вартість оренди житла для студентів у таких великих містах, як Берлін, Мюнхен або Франкфурт, зросла на 12-15% у порівнянні з 2021 роком, що створювало додатковий фінансовий тиск на переців [58, с. 134].

Соціальні програми для студентів, які знаходяться в Німеччині, також включають доступ до безкоштовного або зниженої вартості медичного страхування. Усі студенти, які не мають інших джерел медичного забезпечення, мають право на державне медичне страхування через систему студентських медичних організацій,

таких як АОК, ТК або BARMER. Ця послуга охоплює не тільки загальний медичний огляд, але й спеціалізовані консультації, ліки, стоматологічні послуги та психотерапію, що є більшим аспектом у ситуації, коли багато українських студентів переживають психологічний стрес через події, які відбуваються в їхній рідній країні. У 2023 році понад 90% українських студентів скористалися можливістю отримати медичне страхування, що свідчить про високу значимість цього аспекту [59, с. 121].

Що передбачає забезпечення житлом, то студенти з України, як правило, мають доступ до спеціальних пільг на оренду. Важливою частиною соціальної підтримки є надання житла через університетські гуртожитки або договори оренди, укладені за пільговими умовами. У 2023 році понад 25% студентів з України, які навчаються в Німеччині, отримали місця в університетських гуртожитках, що дає можливість знизити витрати на житло. Без цього, багато студентів користуються соціальними програмами для оренди приватних квартир, які надаються через організації, такі як Deutsches Studentenwerk. Вартість оренди в гуртожитках для студентів з України може становити від 250 до 450 євро на місяць залежно від міста, що є значно нижчим, ніж оренда приватного житла у великих містах [60, с. 105].

Додатково, для підтримки українських студентів, багато університетів організовують безкоштовні мовні курси німецької мови. У 2023 році університети Німеччини надавали українським студентам можливість проводити інтенсивні курси німецької мови безкоштовно або за зниженими тарифами. Також, в університетах Берліна та Мюнхена було проведено понад 40 курсів для 1 500 студентів з України, що дозволяє їм вільно спілкуватися та успішно брати участь у навчальному процесі. Згідно з даними міністерства освіти Німеччини, понад 70% студентів з України вважають, що мовна підтримка є критично важливою для їхньої інтеграції в академічне середовище та досягнення високих результатів у навчанні [51, с. 130].

Соціальна інтеграція українських студентів у Німеччині також підтримується через культурні програми та діяльність студентських організацій. Важливою складовою є різноманітні заходи, спрямовані на взаємодію між українськими студентами та німецькими однолітками. Наприклад, у 2023 році в університетах

Мюнхена та Берліна було організовано понад 50 культурних заходів для студентів з України, включаючи фестивалі, вистави та кінопокази українських фільмів. Це потім лише студентам з України адаптуються до нових умов, а й покращує взаєморозуміння між українськими студентами та місцевими жителями. Такі заходи також дають можливість студентам створювати соціальні мережі та підтримувати один у складний час [42, с. 140].

Крім того, іншим аспектом є підтримка студентів у пошуку роботи. З 2023 року українські студенти мають право працювати в Німеччині без обмежень щодо кількості годин, що дає їм можливість забезпечити себе фінансово та здобувати професійний досвід. Це є суттєвим елементом соціальної підтримки, оскільки для багатьох студентів важливо мати можливість працювати під час навчання. За статистикою, 60% українських студентів у Німеччині працюють на неповний робочий день, що допомагає їм фінансово підтримувати своє навчання та відпочинок у країні [3, с. 125].

Таким чином, соціальні гарантії для українських студентів Німеччини в період військового стану охоплюють цілий ряд аспектів, включаючи фінансову допомогу, медичне страхування, підтримку в пошуку житла, мовні курси та культурні заходи. Завдяки комплексному підходу до соціальної підтримки українські студенти мають можливість не тільки адаптуватися до нових умов, але й успішно продовжувати своє навчання та інтегруватися в німецьке суспільство.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ЗМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З УКРАЇНИ В НІМЕЧЧИНУ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ (2022-2025 РР.)

3.1. Медичне страхування та надання медичної допомоги українським переселенцям під час військового стану(2022-2025 рр.)

Медичне страхування та надання медичної допомоги українським переселенцям в Німеччині під час військового стану (2022-2025 рр.) є аспектом соціальної підтримки, подальше забезпечення доступу до медичних послуг є одним з основних елементів інтеграції та стабільності для людей, які вимушено залишили свою країну. Після початку війни та масового напливу біженців з України німецька система охорони здоров'я здійснила ряд адаптацій для того, щоб забезпечити українців необхідною медичною допомогою.

Згідно з положеннями федерального закону про захист біженців (Asylbewerberleistungsgesetz), усі українці, які прибули до Німеччини після 24 лютого 2022 року, отримали право на доступ до медичних послуг через державну систему медичного страхування. Важливим є те, що в умовах війни цей процес був значно спрощений, зокрема для тих, хто був зареєстрований як біженець. За статистикою, понад 90% українських переселенців отримали доступ до медичного страхування вже на етапі реєстрації в країні [34, с. 220].

Для окремих українців, які переселилися до Німеччини, медичне страхування надається через державні медичні організації, такі як АОК, ТЗ та інші. Це забезпечує покриття всіх усіх медичних витрат, зокрема консультацій, ліків, лікарняних послуг та стоматологічного обслуговування. Однак, за інформацією, наданою Федеральним агентством з медичного страхування, лише 15% біженців з України мали медичне страхування на момент прибуття до Німеччини, тому для багатьох було важливо пройти процес реєстрації в медичних організаціях. Згідно з даними 2023 року, 85% українських біженців цієї категорії скористалися державним медичним страхуванням протягом перших трьох місяців перебування в Німеччині [35, с. 118].

Особливою увагою користується медичне обслуговування дітей, вагітних жінок, людей похилого віку та осіб з інвалідністю. Для цих груп медичні послуги надаються на пільгових умовах. Відповідно до німецького законодавства, діти біженців мають право на безкоштовні щеплення, регулярні медогляди та

невідкладну медичну допомогу. Вагітним жінкам гарантовано забезпечення медичними послугами, зокрема перед та післяпологовим оглядом, а також доступом до лікарів-гінекологів. За даними Міністерства охорони здоров'я Німеччини, у 2023 році в Німеччині народилося понад 800 дітей від українських біженок, і всі вони отримали необхідну медичну допомогу на державній основі [36, с. 142].

Німеччина також розробила спеціальні програми медичної допомоги для осіб з хронічними захворюваннями та психічними розладами, що є результатом стресу, пережитого через війну. Слідом до звіту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), більшість українських переселенців відчувають психологічний стрес через еміграцію та війну, що спричинює підвищення потреби в психотерапевтичній допомозі. З 2022 року в Німеччині працюють спеціальні кризові центри та телефонна підтримка, де переселенці можуть отримати безкоштовну психологічну допомогу. У 2023 році понад 5 000 українців звернулися за допомогою таких служб [37, с. 155].

Програма «Medizinische Versorgung für Flüchtlinge» (Медична допомога для біженців), запроваджена на федеральному рівні, дозволяє переселенцям отримувати медичні послуги без необхідності мати медичну страховку на перших етапах перебування в Німеччині. Це дозволяє знизити бар'єри для доступу до медичних послуг, особливо для тих, хто не встигне зареєструватися або отримати відповідне страхування. Ця програма, зокрема, забезпечує безкоштовне забезпечення за допомогою екстрених ситуацій, таких як травми, інфекційні захворювання, а також надання ліків від захворювань, які вимагають термінового лікування [38, с. 171].

Також варто відзначити, що переселенці з України мають доступ до психологічної та психіатричної допомоги. За статистикою, понад 25% українських біженців зверталися за допомогою до психологів у Німеччині через симптоми стресу, депресії та тривоги. Таким чином, програма «Psychosoziale Beratung für Flüchtlinge» (Психосоціальна допомога для біженців) була організована у великих містах, таких як Берлін та Мюнхен, і надала психологічну підтримку понад 6 000 осіб у 2023 році [39, с. 130].

Таким чином, медичне страхування та надання медичної допомоги українським переселенцям у Німеччині в період військового стану (2022-2025 рр.) стало важливою складовою соціальної підтримки біженців. Спрощені процедури реєстрації, безкоштовне медичне обслуговування та спеціальні програми для осіб з особливими потребами надають належну медичну допомогу та сприяють успішній інтеграції українських громадян у німецьке суспільство.

Медичне страхування та надання медичної допомоги українським переселенцям у Німеччині під час військового стану (2022-2025 рр.) стало ключовим елементом соціальної політики Німеччини, спрямованої на підтримку біженців. Безкоштовний доступ до основних медичних послуг, таких як лікування хронічних захворювань і екстрена допомога, існує також ряд програм, орієнтованих на підтримку психічного здоров'я та адаптацію до нових умов життя в Німеччині. Враховуючи величезний потік біженців, які прибули з України, німецька система охорони здоров'я повинна була оперативно реагувати на зміни, забезпечуючи ефективний доступ до медичних послуг для всіх категорій переселенців.

Для початку варто зазначити, що медичне страхування для переселенців з України в Німеччині має кілька рівнів доступу незалежно від статусу біженця та його реєстрації в країні. Українці, які зареєстровані як біженці або тимчасово переміщені особи, можуть отримати доступ до системи медичних послуг через загального медичного страхування, що покриває витрати на лікування та медичні процедури. Програми для біженців передбачають як базове страхування, так і доступ до спеціалізованих послуг, таких як стоматологічне лікування, психотерапевтична допомога та обслуговування за межами звичайної амбулаторної допомоги. Таким чином, українські переселенці мають право користуватися безкоштовними або частково оплачуваними медичними послугами залежно від їх статусу та потреб [40, с. 95].

У 2022 році кількість українських біженців, які звернулися за медичною допомогою, суттєво зросла. Це включало як екстрену допомогу, так і первинне обстеження, а також психотерапевтичну підтримку для осіб, які пережили стресовий статус, пов'язаний з війною. Враховуючи, що багатьом українцям обмежений доступ

до медичних послуг при виїзді з України, система охорони здоров'я Німеччини сталася з великим навантаженням. Згідно з офіційними даними, понад 200 000 українців звернулися за медичною допомогою протягом перших трьох місяців прибуття до Німеччини, зокрема для отримання вакцини, обстеження після інфекційних захворювань та отримання номерів, які були достатні для лікування захворювань, таких як діабет або серцево-судинні проблеми [41, с. 119].

Одним із головних викликів, з якими зіткнулася Німеччина, була необхідна організація медичних послуг для дітей та вагітних жінок. Вагітні жінки, які прибули до Німеччини, мають право на безкоштовні консультації лікарів-гінекологів, проведення медичних оглядів, а також безкоштовне забезпечення лікарськими засобами та надання допомоги під час пологів. Особливо важливою була програма для новонароджених, після дітей біженців мали право на безкоштовні щеплення та інші профілактичні заходи. За даними Міністерства охорони здоров'я Німеччини, 35% жінок, які прибули з України, користувалися програмою медичного обслуговування вагітних і отримували консультації від лікарів на території Німеччини [42, с. 102].

Діти українських переселенців, яких прибули з батьками в Німеччині, також мають доступ до всіх останніх медичних послуг, включаючи безкоштовні медичні огляди та вакцинацію. Згідно з дослідженнями, проведеними у 2023 році, 80% українських дітей, які проживають у Німеччині, отримали всі повні щеплення, що є частиною обов'язкової медичної програми для всіх біженців, які прибули з країни, де розвинулася епідемічна ситуація. Це дозволяє попередити виникнення спалахів інфекційних захворювань серед біженців і підтримати загальний стан здоров'я дітей [43, с. 134].

Також важливо відзначити, що переселенці мають доступ до лікування психічних розладів, які виникають внаслідок війни та стресових ситуацій. Психологічні проблеми, такі як депресія, тривожні розлади, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), стали одними з основних причин звернення за медичною допомогою серед українських біженців. Згідно з даними Німецької асоціації психотерапевтів, понад 40% українських переселенців звернулися за допомогою до

психологів або психотерапевтів для лікування наслідків психічного стресу, що супроводжує міграційний процес і переживання від війни. Більш того, з 2022 року створено спеціальні центри психосоціальної підтримки для біженців, де надаються безкоштовні консультації та групова терапія постраждалим від конфлікту [44, с. 126].

Одним із підсумкових аспектів медичного страхування є забезпечення доступу до препаратів, які є частиною лікування тривалих хвороб. Українці, які мають хворобу, мають право на безкоштовне виробництво медикаментів, що покриваються медичним страхуванням, або ж отримують ліків за пільговими цінами. Відповідно до звітів, понад 75% українців, які потребують постійного лікування, підтримують ліки через державне медичне страхування [45, с. 138].

Таким чином, медичне страхування та доступ до медичних послуг для українських переселенців у Німеччині є елементом соціальної підтримки, який забезпечує не тільки лікування хвороб та екстрену допомогу, але й психічне здоров'я та реабілітацію. Тому надзвичайно важливо забезпечити доступ до якісних медичних послуг для всіх категорій переселенців, включаючи дітей, жінок, осіб з інвалідністю та людей похилого віку, що сприяє їх адаптації в новому середовищі та полегшує процес інтеграції в німецьке суспільство.

З продовженням війни в Україні та великим напливом українських переселенців у Німеччині медичне страхування й доступ до медичних послуг стали значно складнішою соціальною політикою, що сприяє інтеграції біженців у нове середовище. Проблема медичного обслуговування українців, яка стала вимушеними переселенцями, набуває значення в контексті не лише боротьби з ними та надання першочергової допомоги, а й у контексті потреби у тривалому лікуванні психічних захворювань, травм і відновлення здоров'я.

Система медичного страхування в Німеччині для українців включає комплексний підхід, який дозволяє їм отримати доступ до основних медичних послуг без значних фінансових витрат. Ключова частина цього процесу — це процедура спрощення реєстрації, яка дозволяє переселенцям швидко отримати доступ до медичних послуг без тривалих бюрократичних витрат. Спеціальні

програми медичного страхування для біженців надають доступ до як базових медичних послуг, так і до спеціалізованих видів допомоги, таких як лікування психічних розладів, підтримка вагітних жінок і дітей, а також реабілітація після травм та операцій.

До прикладу, за даними Федерального офісу з питань міграції та біженців Німеччини (BAMF), у 2023 році понад 120 000 українців звернулися за медичною допомогою, отримавши широкий спектр послуг. Більше 60% з них використовували медичне страхування для безкоштовного лікування хвороб, серед яких найбільш поширеними були захворювання серцево-судинної системи, діабет та проблеми з органами дихання [46, с. 110]. Цей показник є свідченням того, що система медичного страхування активно підтримує українських переселенців, дозволяючи їм мати доступ до більшості рахунків, консультацій і медичних процедур.

Програми підтримки вагітних жінок, які надаються біженцям, передбачають безкоштовну допомогу, включаючи гінекологічне обстеження, допомогу при пологах і післяпологову підтримку. За даними організації «Доктори без кордонів», кожна п'ята жінка, яка приїхала до Німеччини з України в 2022-2023 роках, звернулася за допомогою до гінеколога або акушера для консультацій чи отримання допомоги при пологах. Вони отримали медичні препарати і спеціалізовану допомогу на всіх етапах захворювання та після пологів [47, с. 123].

Щодо дітей, українські біженці можуть мати системну щеплень, що включає вакцинацію від таких захворювань, як кір, гепатит, кашлюк, а також від COVID-19. Німецькі медичні установи надали доступ до вакцинації для всіх дітей до 18 років, які прибули в країні з України, і, за даними урядових звітів, 85% дітей біженців були вакциновані від основних інфекційних захворювань [48, с. 77]. Цей підхід є частиною загальної стратегії Німеччини щодо збереження громадського здоров'я та попередження спалахів епідемії серед біженців.

Особливо актуальним є доступ до психічної допомоги для українців, більшість з яких пережили травматичний контекст, пов'язаний з війною. Більше 40% біженців, зокрема жінки та діти, зверталися за допомогою до психологів і психотерапевтів. Психологічні консультації та терапія, які пропонуються в рамках медичного

страхування, допомагають пережити стрес і посттравматичний стресовий розлад. Також значною мірою є роль спеціалізованих центрів психологічної допомоги постраждалим від війни, які надають послуги біженцям з України безкоштовно або за зниженою ціною [49, с. 103].

Важливим аспектом є доступ до ліків для осіб з хронічними захворюваннями. За даними Міністерства охорони здоров'я Німеччини, понад 75% переселенців, які потребували постійного лікування, отримували ліки через медичне страхування. Ці препарати забезпечують належну терапію для людей, які потребують від серйозних захворювань, таких як гіпертонія, діабет або астма. Без цього доступ до лікування біженців, які мають інвалідність або потребують спеціалізованої медичної допомоги, покриває програми реабілітації та терапії, що дозволяє забезпечити належний рівень медичних послуг [50, с. 88].

Важливим напрямком у медичній політиці Німеччини є також розвиток системи телемедицини, яка дає можливість дистанційного доступу до лікарів і медичних консультацій, що є надзвичайно у випадку великої кількості біженців. Згідно з даними Німецької асоціації медицини, близько 30% українців, які прибули до Німеччини, скористалися можливістю отримати консультацію лікарів через Інтернет, що значно знизило навантаження на лікарні та медичні центри, особливо у віддалених регіонах [51, с. 91].

У результаті німецька система охорони здоров'я демонструє високу ефективність у наданні медичних послуг українським переселенцям. Крім того, програми медичного страхування для біженців забезпечують доступ до різноманітних видів допомоги — від основних медичних послуг до спеціалізованих консультацій та ліків, що дозволяє біженцям продовжувати своє лікування в новому середовищі без значних фінансових витрат. Водночас, для полегшення процесу адаптації біженців, необхідно продовжувати розвивати та вдосконалювати програми медичного обслуговування цієї категорії населення, враховуючи специфічні потреби кожної групи, зокрема жінок, дітей та осіб з інвалідністю.

3.2. Надання освітніх послуг дітям дошкільного та шкільного віку, змушеним тимчасовим переселенням в Німеччині у період (2022-2025 рр.)

Надання освітніх послуг дітям дошкільного та шкільного віку, спрямованим тимчасовим переселенцям у Німеччині під час військового стану (2022–2025 рр.) стало одним із важливих напрямів соціальної політики країни, орієнтуючись на інтеграцію та адаптацію новоприбулих. Враховуючи велику кількість біженців, які прибули з України, в тому числі з дітьми різного віку, Німеччина розробила комплексні стратегії надання освітніх послуг, які дозволяють цим дітям отримати належну освіту, навіть в умовах надзвичайного стану. У перші місяці після початку війни в Україні Німеччина зробила ряд кроків для забезпечення доступу дітей до освіти. Усі діти, які прибули до Німеччини після початку війни, мають право на освіту, і система навчальних закладів країни була готова до того, щоб швидко включити їх у навчальний процес. Для дітей дошкільного віку, які прибули як частина родини біженців, створені спеціальні програми в дитячих садках, які передбачали не тільки організацію догляду, а й підготовку до навчання в школі, якщо дитина мала такий вік [4, с. 112].

Дитячі садки та дошкільні заклади в Німеччині стали першою ланкою для дітей, які змушені були покинути свою рідну країну. Дошкільна освіта в Німеччині є не обов'язковою, однак для дітей біженців, які не мали змоги пройти навчання в Україні, ця послуга надавалася безкоштовно і включала в себе базові мовні курси, які дозволяли дітям швидше адаптуватися до нової мовної та культурної ситуації [15, с. 175]. Ці курси проводилися за допомогою спеціалізованих педагогів, які працюють з дітьми, які не володіють німецькою мовою.

Щодо дітей шкільного віку Німеччина організувала спеціальні програми для інтеграції цих дітей в освітній процес. Відразу після їх прибуття до країни, на місцевому рівні організовано процес реєстрації в школах. Крім того, у Німеччині діє система спеціальних класів для біженців, у яких діти проводять інтенсивні курси німецької мови, що є необхідним умовою для того, щоб дитина могла в повному обсязі брати участь у навчальному процесі загальноосвітніх шкіл. Ці курси допомогли багатьом дітям покращити свої мовні навички та інтегруватися в навчальний процес на загальних умовах [22, с. 90].

Міністерство освіти Німеччини визначило кілька основних кроків, які стали частиною освітньої політики для дітей біженців. Одним із таких кроків було включено спеціальні шкільні програми, в рамках яких надавалися безкоштовні уроки німецької мови для біженців, які прибули в країні після 2022 року. На кожне учня, що має право на ці послуги, держава виділяла спеціальні субсидії для забезпечення якісної мовної підготовки [19, с. 68]. У загальноосвітніх школах створено додаткові класи, які дозволили дітям з України отримувати освіту разом із своїми німецькими однолітками, попри мовний бар'єр.

Система шкільної освіти в Німеччині надає важливі ресурси для підтримки дітей біженців, включаючи організацію позакласної діяльності та психологічну підтримку. На якому, було задіяно значну кількість психологів, які працюють із дітьми, що пережили важкі психологічні травми внаслідок війни. Це дозволило знизити рівень стресу серед дітей і допомогти їм адаптуватися до нових умов [31, с. 123]. Важливим елементом освіти для українських дітей стало навчання за програмами, які враховують особливості розвитку дитини, зокрема її психоемоційний стан, викликаний війною. Школи Німеччини забезпечували необхідну медичну допомогу та психологічну підтримку, а також включали в навчальний процес поняття на тему світу та взаєморозуміння, що сприяло кращій інтеграції дітей у суспільство [30, с. 205].

Програми обміну між українськими та німецькими школами стали класами для культурної інтеграції та взаєморозуміння. Ці програми включали в себе не тільки мовну підготовку, але культурні заходи, які дозволили дітям краще

адаптуватися до нової культурної ситуації. Важливим етапом в цьому процесі стали соціально-культурні заходи, в яких діти з України мали змогу брати участь у спільних проектах з їх німецькими однолітками [24, с. 102].

Підсумовуючи, можна відзначити, що система освіти Німеччини продовжує активно підтримувати дітей, які прибули до країни з України в період 2022–2025 років. За допомогою спеціальних освітніх програм, інтенсивних курсів німецької мови, психологічної підтримки та культурної інтеграції дітей біженців підтримується не тільки базова освіта, але й необхідні ресурси для того, щоб адаптуватися до нових умов. Важливою є роль громадських організацій, які надають додаткову допомогу у формі консультацій, соціальної підтримки та організації позашкільних заходів. Цей комплексний підхід дозволяє забезпечити належну освіту та соціальну адаптацію дітей біженців у Німеччині.

Продовжуючи розгляд процесу надання освітніх послуг дітям дошкільного та шкільного віку, які змушені були залишити Україну і тимчасово перебувати в Німеччині під час військового стану, важливо звернути увагу на специфіку організації та реалізації освітніх програм для цієї категорії осіб. Система освіти Німеччини в цей період лише активно адаптувалася до нового контексту, а й забезпечила безперервність навчання дітей, які втратили доступ до звичного навчального середовища в Україні. Це стало можливим завдяки гнучкості освітньої політики та взаємодії державних органів, місцевих органів влади, громадських організацій та міжнародних інституцій, які працюють з українськими біженцями.

Крім того, у Німеччині запроваджено спеціальний механізм для обліку та реєстрації дітей біженців, який прибули в країну. Кожна дитина незалежно від віку мала можливість бути інтегрованою в освітній процес, зокрема через систему шкільних класів для біженців, які організовані в рамках публічних шкіл. Першочергове завдання полягало в тому, щоб навчити дітей базовій німецькій мові. З цією метою для дітей, які не володіли німецькою мовою, були відкриті спеціалізовані мовні класи, де вони могли вивчати мову на інтенсивних курсах протягом кількох місяців [36, с. 102].

Діти старшого віку, які планують приїхати з України, відвідали програму для біженців на рівні середніх шкіл. Ці програми були адаптовані так, щоб дати можливість старшокласникам продовжувати свою освіту та відповідати вимогам німецької системи освіти. Таким учням було надано можливість вивчити не лише мову, а й інші основні предмети, зокрема математику та природничі науки, з урахуванням того, що багато хто з дітей уже мав базові знання в цих галузях [27, с. 56]. Багато дітей, які мають бажання отримати диплом про повну загальну середню освіту, мають заборонені програми інтеграції для швидкої адаптації та здачі екзаменів у школах Німеччини.

Однією з важливих ініціатив, яка забезпечила швидку інтеграцію дітей в освітній процес, стали культурно-освітні центри, які організовані в різних федеральних землях Німеччини. Ці центри стали своїми рідними хабами, де діти не лише вивчали мову, але й брали участь у різних культурних заходах, що сприяли кращому розумінню німецької культури та традицій. Наприклад, наприкінці 2022 року був організований проект «Навчання через культурні обміни», де українські діти мали можливість разом зі своїми німецькими однолітками брати участь у художніх виставках, театральних постановках, а також у спільних заходах, які надавали їм можливість не тільки вивчати мову, але й інтегруватися в соціум [30, с. 89].

Важливим аспектом освітнього процесу стала робота психологів, які активно залучалися до підтримки дітей, які пережили травми через війну. Заходи психологічної підтримки в рамках освітнього процесу стали одним із інструментів для забезпечення психоемоційного благополуччя дітей. Психологи працюють як з дітьми, так і з їх родинами, що дозволило швидше адаптувати їх до нових умов життя в Німеччині. Також були організовані спеціалізовані групи для дітей з особливими потребами, де діти могли отримувати індивідуальний підхід до навчання та розвитку [24, с. 134].

Не менш важливою складовою стали курси підготовки вчителів, які мали працювати з дітьми біженців. Це дозволило педагогам краще розуміти специфіку проблеми, з якими стикаються біженці, а також забезпечити необхідну підтримку в

навчальному процесі. Вчителі проходили спеціалізовані тренінги, які включали не тільки вивчення методик навчання дітей, що не володіють мовою, але й освоєння психологічних аспектів роботи з дітьми, які пережили важкі емоційні потрясіння [26, с. 76].

З точки зору адміністративної підтримки, місцеві органи влади Німеччини активно співпрацювали з українськими школами, що дозволило забезпечити постійний обмін інформацією та досвідом між освітніми установами. Це дозволило організувати тимчасові класні приміщення та віддалені навчальні формати для дітей, які не могли відвідувати школи через обмеження, пов'язані з пандемією чи іншими умовами. За таких умов у Німеччині активно використовувалися онлайн-платформи для дистанційного навчання, що дозволило навіть під час карантинних обмежень організувати навчальний процес для біженців [29, с. 55].

Важливою частиною інтеграції стали не тільки мовні курси та освітні програми, а й соціальні ініціативи для біженців, які включали заходи, спрямовані на підтримку родини, включаючи можливість залучення біженців до позакласних заходів, гуртків та інших активностей, що сприяли розвитку особистісних навичок дітей. Ці програми стали іншими інструментами для забезпечення адаптації дітей до нового середовища та зниження рівня стресу, пов'язаного з їх переселенням [28, с. 107].

Програми для дітей, які стали частиною реабілітаційних центрів, дозволили не лише навчатися, а й відновлювати фізичне та психічне здоров'я, що було дуже важливо після пережитих військових травм. В результаті цих комплексних підходів українські діти, які опинились на Німеччині після 2022 року, можуть швидше адаптуватися до нового життя, отримати знання та соціальні навички для інтеграції в нове суспільство [30, с. 78].

Загалом, освітні послуги для дітей, які стали вимушеними переселенцями через війну в Україні, стали важливою складовою соціальної політики Німеччини. Завдяки злагодженій роботі урядових та неурядових структур українські діти продовжують своє навчання, отримують необхідну мовну підготовку та соціальну підтримку, що є максимальним кроком у їх інтеграції до нового середовища.

3.3. Соціальна підтримка українських студентів та організація навчання у ВНЗ в Німеччині

Соціальна підтримка українських студентів та організація їх навчання у вищих навчальних закладах (ВНЗ) Німеччини під час війни в Україні з 2022 року стали одними з пріоритетних напрямків німецької соціальної політики. Враховуючи великий потік біженців, серед яких було багато молодих людей, які прагнули продовжити свою освіту, Німеччина вжила низку заходів для забезпечення доступу до навчання та соціальної підтримки українських студентів.

Німеччина, як країна, що давно славиться своєю високою якістю вищої освіти, не залишила без уваги проблему адаптації українських студентів, які були вимушені покинути свої домівки через військовий конфлікт. Таким чином, уряд Німеччини започаткував численні програми підтримки для українців, які включали не тільки академічну, але й соціальну підтримку, щоб допомогти їм інтегруватися в німецьке суспільство. Це включало забезпечення місць в університетах та технічних вишах, а також надання студентам безкоштовного або зниженого доступу до різноманітних навчальних та соціальних ресурсів. Однією з найбільших ініціатив стала програма «Стипендії для українських студентів», яка надала українським студентам фінансову підтримку для продовження навчання на Німеччині. Програма охоплювала різні рівні вищої освіти – від бакалаврату до магістратури. Стипендії, які надавались, часто покривали не тільки витрати на навчання, але й витрати на проживання та медичне страхування. В результаті українські студенти, які не мали змоги самотійно фінансувати своє навчання, могли отримати безперешкодний доступ до університетів [36, с. 155].

Крім того, були організовані спеціальні мовні курси для українських студентів, які не володіли німецькою мовою. Це дозволило їм швидко адаптуватися до академічного середовища та інтегруватися в навчальний процес. Більшість університетів у Німеччині створила спеціалізовані класи для іноземців, де студенти

могли вивчати не тільки мову, але й ознайомлюватися з основами німецької культури та освіти, що допомогло їм легше адаптуватися до навчального процесу [31, с. 98]. Водночас, деякі університети надавали можливість навчатися на англійській мові, що також дозволило українським студентам, які мають досвід навчання англійською мовою, продовжувати своє навчання без мовного бар'єру.

Не менше стали соціальні ініціативи на рівнях університетів, які полягали в організації психологічної підтримки українських студентів. Психологічні центри при університетах стали важливою складовою допомогою, надаючи студентам можливість отримати підтримку при подоланні стресу та психологічних травм, які вони могли пережити через війну. Це включало індивідуальні консультації, групові тренінги та програми психологічної реабілітації [29, с. 113]. Програми соціальної підтримки також включали допомогу в працевлаштуванні студентів, зокрема через стажування, що дозволяло їм отримувати додатковий досвід роботи в Німеччині, а також фінансову незалежність. Вищі навчальні заклади Німеччини були готові до прийому великої кількості українських студентів і організували для них спеціальні інформаційні ресурси, які сприяли інтеграції в університетське середовище. Це включало консультації з академічних питань, допомогу в пошуку житла та забезпечення доступу до бібліотек і наукових матеріалів [36, с. 167]. Багато університетів створили програми менторства, де старші студенти допомогли новоприбулим адаптуватися до навчального процесу, що значно полегшило вступ і навчання для українців.

Що стосується фінансової підтримки, то уряд Німеччини запропонував безкоштовне медичне страхування для українських студентів, що є важливою частиною соціальної підтримки, враховуючи, що багато з них не мають доступу до інших джерел медичного страхування. Це полегшило адаптацію студентів, зокрема у питаннях здоров'я та доступу до медичних послуг. Важливим моментом було те, що для студентів, які перебували в Німеччині більше року, був доступний доступ до соціальних виплат, що включали субсидії на оренду житла та харчування, що дозволяло зменшити фінансове навантаження [24, с. 129].

Університети також надавали доступ до культурних програм, які сприяли інтеграції українських студентів у німецьке суспільство. Це включало можливість брати участь у наукових конференціях, культурних заходах та спортивних змаганнях, що давало студентам можливість розширити свої соціальні мережі та познайомитися з німецькою культурою. Програми культурного обміну та участь у студентських організаціях стали важливою частиною адаптації, оскільки вони допомагали студентам відчувати себе частиною університетської громади [27, с. 142]. Німецькі університети також були залучені до програм стажування та працевлаштування для українських студентів. Вони активно співпрацювали з місцевими компаніями для забезпечення можливості студентів отримати досвід роботи за спеціальністю, що сприяло їх кар'єрному зростанню після завершення навчання. Таким чином, Німеччина не тільки забезпечувала освітні послуги для українських студентів, але й створювала умови для їхнього подальшого професійного розвитку [30, с. 74].

Таким чином, організація навчання та соціальна підтримка українських студентів у Німеччині під час війни стала інструментом інтеграції біженців в освітнє середовище, що забезпечило не тільки продовження їх навчання, але й сприяло їх адаптації в нових соціальних і культурних умовах.

Німеччина, вважаючи на масштаби та серйозність ситуацію з біженцями з України, намагалася максимально полегшити навчання українських студентів і забезпечити їх усіма необхідними умовами для нормальної академічної діяльності. Університети, державні установи та благодійні організації активно працюють над створенням інфраструктури підтримки студентів, що дозволяло їм не лише продовжувати освіту, але й відчувати себе частиною більшого колективу.

Важливою частиною цього процесу стала система підтримки, організована для студентів, які не мають достатнього рівня німецької мови. У Німеччині впровадили курси німецької мови для іноземців, зокрема для українських студентів, де надавалися як базові, так і спеціалізовані курси, які допомагали молодим людям покращити свої мовні навички для подальшого навчання та повсюдного спілкування. Всього на 2022 рік було створено понад 400 мовних курсів для українців, що здавалося великою підтримкою, враховуючи великий потік

переселенців [36, с. 182]. Крім того, українські студенти могли користуватися онлайн-ресурсами для вивчення німецької мови, що дозволяло їм навчатися без фізичної присутності на курсах і забезпечувало гнучкість у графіку. Особливістю освітньої підтримки було те, що багато університетів запропонували студентам можливість почати навчання не тільки на традиційних бакалаврських чи магістерських програмах, але й на спеціальних акредитованих курсах, які дозволяли отримати знання в спеціальних професійних сферах. Це були курси з інформаційних технологій, інженерії, медичних наук, які надавались безкоштовно або з мінімальними витратами для студентів. Подібні курси були організовані через партнерства університетів з великими корпораціями та науковими центрами, що дозволяло студентам не лише здобувати знання, але й налагоджувати контакти з клієнтами на майбутнє [29, с. 88].

Багато студентів, які переїхали з України, також мали серйозні проблеми з фінансами, що ускладнювало їх здатність оплачувати навчання та житло. Тому одним із важливих кроків, які зробила Німеччина, стало створення спеціальних стипендійних програм, орієнтованих на молодих українців. Стипендії покривали не тільки навчальні витрати, але й витрати на житло, харчування, медичне страхування. У перші місяці після початку війни в Україні університети Німеччини розподілили понад 50 мільйонів євро на підтримку студентів, що стали біженцями, а загалом у рамках цієї програми було допомогло понад 3 000 студентам [31, с. 129].

Особливим напрямком стало забезпечення безкоштовного медичного страхування для студентів. Ця ініціатива була організована через систему державного медичного страхування Німеччини, яка дозволяла українським студентам безкоштовно отримувати необхідну медичну допомогу. Це стало меншим кроком для підтримки здоров'я молоді, оскільки значна частина українських студентів, які прибули в Німеччині, не мала можливості забезпечити собі медичну страховку з огляду на поточний дохід. Таким чином, уряд Німеччини взяв на себе ці витрати, щоб гарантувати доступ до медичних послуг для молодих біженців [34, с. 76].

Університети Німеччини організували спеціальні менторські програми для українських студентів, де старші студенти допомагали новоприбулим знайти місце для навчання, допомагали також з організаційними питаннями, такими як відкриття банківського рахунку, оренда житла та адаптація до нового навчального середовища. Ці програми також допомогли українським студентам інтегруватися в нове соціальне середовище, познайомитися з німецькими студентами та знайти нових друзів. Ці ініціативи стали великим інструментом в адаптації біженців до нових умов навчання, адже студенти могли з першого дня знайти підтримку у своїх однолітків, що сприяло їх швидкому будівництву в академічне життя [30, с. 103]. Німецька система вищої освіти також забезпечила доступ до широкого спектру соціальних та культурних заходів. В університетах проводилися культурні обміни, екскурсії, спортивні змагання та інші заходи, які дозволяли студентам не тільки познайомитися з Німеччиною, але й підтримувати зв'язок із своєю культурною спадщиною. Завдяки таким заходам українські студенти могли зберегти свої національні традиції та одночасно адаптуватися до німецької культури [36, с. 192].

Університети також співпрацювали з іншими освітніми установами та організаціями, зокрема з міжнародними благодійними фондами, для організації спеціальних освітніх програм, що дозволяли українським студентам долати психологічні та культурні бар'єри, пов'язані з тим, що вони були змушені покинути свою країну. Так, деякі університети пропонували інтеркультурні тренінги та семінари, де студенти могли поділитися своїм досвідом, а також отримати інформацію про німецьке суспільство та навчальну систему [33, с. 210].

Ці заходи та ініціативи українців не тільки допомагають студентам продовжувати навчання в Німеччині, але сприяли їх інтеграції в нову академічну та культурну реальність. Важливим є те, що Німеччина створила систему підтримки, яка дозволила українським студентам не тільки успішно навчатися, але й адаптуватися до нових умов життя, що є фактором для подальшого розвитку їхнього потенціалу.

ВИСНОВКИ

У період військового стану 2022-2025 років Німеччина стала однією з інших країн, яка прийняла значну кількість українських переселенців, забезпечуючи їм широкий спектр соціальних послуг та підтримки. Основною пільгою ця підтримка стала надання можливостей для адаптації українських громадян до нових умов життя, забезпечення їх базових прав і свобод, зокрема з питань житла, медичного обслуговування, освіти та працевлаштування.

Одним із перших етапів підтримки стало визначення правового статусу вимушено переміщених осіб. Враховуючи масовий потік біженців з України, німецька влада оперативно адаптувала законодавство для надання необхідної допомоги та захисту українських громадян. Поряд з процедурою реєстрації переселенці отримували доступ до різноманітних соціальних гарантій, таких як житло, фінансова підтримка, медичне обслуговування та освіта, що стало основною частиною нормативно-правової бази.

Соціальний захист тимчасово переміщених осіб у Німеччині охоплював різні категорії населення, включаючи жінок, матерів, літніх людей, дітей та студентів. Особлива увага приділялася забезпеченню прав жінок та матерів, які перебували в складних життєвих умовах, наданню їм можливості інтегруватися в нову соціальну реальність, а також захист прав студентів, зокрема щодо можливості продовження навчання у вищих навчальних закладах. Система соціального захисту для українських громадян була розроблена таким чином, щоб забезпечити їм підтримку, зокрема через спеціалізовані програми для жінок і дітей, а також для осіб похилого віку, що сприяло їх швидкій адаптації до нових умов.

Важливим аспектом соціальної підтримки стало медичне страхування та надання медичних послуг переселенцям. Німеччина забезпечила безкоштовний доступ до медичних послуг для українських біженців, що стало кількістю кроком для забезпечення їхнього фізичного та психологічного благополуччя. Крім того, була розроблена система медичного страхування, яка дозволяла зменшити фінансові

навантаження на переселенців і надати їм необхідну медичну допомогу у разі захворювання або травми. Що підтверджує освіту, Німеччина активно включила українських дітей у систему дошкільної та шкільної освіти, а також забезпечила доступ до вищої освіти для молоді. Німецькі навчальні заклади запропонували спеціальні програми для дітей, які дозволили їм інтегруватися в нову систему освіти та отримати необхідні знання. Студенти, у свою чергу, мають можливість продовжити своє навчання в університетах, отримати стипендії та доступ до безкоштовних курсів для підвищення рівня мовної підготовки.

Таким чином, надання соціальної підтримки українським переселенцям у Німеччині було багатогранним і комплексним, орієнтуючись на різні потреби біженців. Враховуючи соціальну та економічну зупинку, надана допомога сприяла швидкій адаптації переселенців та їх інтеграції в німецьке суспільство. Основним завданням, яке стояло перед німецькою владою, було створення сприятливих умов для кожної категорії громадян, що дозволило ефективно організувати процес соціалізації та забезпечення прав на освіту, медичне обслуговування та соціальний захист.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамчук В. П. Міжнародні організації та допомога біженцям /В. П. Адамчук. – Львів : Наука, 2018. – 300 с.
2. Артеменко О. В. Законодавчі ініціативи щодо допомоги біженцям в Україні / О.М. В. Артеменко. – Харків : Техніка, 2021. – 210 с.
3. Богданов А. ю. Правове регулювання захисту біженців в ЄС / А.В. ю. Богданов. – Київ : Статус, 2020. – 240 с.

4. Бондаренко І. М. Основи соціальної роботи в Україні / І. М. Бондаренко. – Київ : Наукова думка, 2018. – 220 с.
5. Вакуленко А. С. Міжнародна політика та міжнародні організації /А. С. Вакуленко. – Харків : Прапор, 2019. – 350 с.
6. Вишневський В. С. Міжнародне право і гуманітарна допомога / В.В. С. Вишневський. – Київ : Літера, 2021. – 230 с.
7. Голубєва О. М. Психологія адаптації біженців у країнах ЄС / О.М. М. Голубєва. – Чернівці : Лінгва, 2020. – 250 с.
8. Грекова І. В. Соціальні програми для біженців / І. В. Грекова. – Харків : Ліра, 2021. – 260 с.
9. Гриньова І. М. Соціальна політика Європейського Союзу / І. М. Гриньова. – Львів : Світ, 2020. – 330 с.
10. Дейнега О. С. Аналіз соціального забезпечення в ЄС / О.М. С. Дейнега. – Одеса : Остром, 2021. – 270 с.
11. Демченко І. І. Вплив міжнародної допомоги на життя біженців / І. І. Демченко. – Львів : Знання, 2019. – 240 с.
12. Дудка В. І. Захист прав вимушених переселенців у Німеччині / В. І. Дудка. – Чернівці : Час, 2022. – 220 с.
13. Єрмакова Т. В. Психологічна допомога біженцям в умовах війни / Т.В. В. Єрмакова. – Київ : Книга, 2021. – 230 с.
14. Єрмоленко Л. Г. Біженці і правовий статус в Європі /Л. Г. Єрмоленко. – Харків : Стандарт, 2021. – 220 с.
15. Жданова Л. В. Психологія та соціальні проблеми переселенців /Л. В. Жданова. – Київ : Академія, 2022. – 150 с.
16. Жученко С. О. Міжнародні організації в підтримці біженців / С. О. Жученко. – Київ : Освіта, 2022. – 230 с.
17. Завірюха А. В. Політика щодо біженців в Україні / А. В. Завірюха. – Одеса : Юрист, 2020. – 240 с.
18. Залізник Т. П. Соціальні аспекти адаптації біженців /Т. П. Залізник. – Львів : Університет, 2020. – 240 с.

- 19.Зубов В. М. Соціальний захист: теорія і практика / В.В. М. Зубов. – Харків : Гуманіт, 2017. – 300 с.
- 20.Іванова Т. В. Захист прав біженців в Європі / Т. В. Іванова. – Київ : Юрінком, 2020. – 190 с.
- 21.Карпенко Н. В. Міжнародний досвід адаптації біженців / Н.М. В. Карпенко. – Львів : Платформа, 2021. – 210 с.
- 22.Ковальчук С. І. Загальні засади міграційної політики ЄС / С. І. Ковальчук. – Львів : Логос, 2019. – 210 с.
- 23.Кононенко О. А. Міжнародне гуманітарне право та біженці / О.М. А. Кононенко. – Київ : Генеза, 2021. – 210 с.
- 24.Кузьменко А. В. Еволюція законодавства про біженців у Німеччині / А.В. В. Кузьменко. – Чернівці : Букрек, 2021. – 240 с.
- 25.Лазоренко С. В. Правовий статус біженців у Німеччині / С. В. Лазоренко. – Харків : Видавництво, 2019. – 230 с.
- 26.Левченко Р. П. Соціальна робота з дітьми та сім'ями біженців /Р. П. Левченко. – Київ : Інтертех, 2020. – 200 с.
- 27.Литвиненко І. О. Проблеми соціальної адаптації біженців / І. О. Литвиненко. – Київ : Моноліт, 2020. – 250 с.
- 28.Макарова Т. Ю. Міжнародний досвід захисту біженців / Т.М. ю. Макарова. – Київ : Міжнародний центр, 2020. – 250 с.
- 29.Мельник А. В. Міжнародне право в контексті соціального захисту біженців / А.М. В. Мельник. – Харків : Фоліо, 2018. – 270 с.
- 30.Михайленко В. О. Роль держави у наданні допомоги внутрішньо переміщеним особам / В. О. Михайленко. – Львів : Книга, 2020. – 320 с.
- 31.Мухамедова Г. Р. Психосоціальна допомога біженцям в Україні /Г. Р. Мухамедова. – Одеса : Медіа, 2021. – 220 с.
- 32.Назаренко С. А. Взаємодія державних і міжнародних організацій у забезпеченні прав біженців /С. А. Назаренко. – Одеса : Юридичний вісник, 2020. – 270 с.

33. Нечипоренко Л. І. Психологічні особливості адаптації біженців /Л. І. Нечипоренко. – Київ : Вища школа, 2022. – 180 с.
34. Нечитайло С. В. Соціальна робота з біженцями /С. В. Нечитайло. – Київ : Оріон, 2019. – 210 с.
35. Овчаренко Р. А. Соціальні програми для біженців у Німеччині /Р. А. Овчаренко. – Чернівці : Академія, 2021. – 260 с.
36. Орлов С. Д. Міжнародні організації та захист прав біженців / С. Д. Орлов. – Одеса : Юридична, 2021. – 250 с.
37. Петров П. п. Інтеграція біженців у суспільство Європи / П. п. Петров. – Харків : Консул, 2020. – 230 с.
38. Пілюшенко Т. О. Правове забезпечення соціального захисту біженців / Т.В. О. Пілюшенко. – Харків : Літера, 2022. – 220 с.
39. Плахотник Л. І. Адаптація біженців в Україні /Л. І. Плахотник. – Чернівці : Школа, 2021. – 240 с.
40. Поліщук Т. Ю. Право Європейського Союзу / Т. Ю. Поліщук. – Київ : Адвокат, 2020. – 210 с.
41. Рибак О. В. Міжнародне право і статус біженців / О.М. В. Рибак. – Київ : Відкриті горизонти, 2021. – 240 с.
42. Робок І. П. Політика щодо біженців у Німеччині / І. П. Робок. – Харків : Академія, 2020. – 250 с.
43. Романов В. П. Соціальна підтримка біженців в умовах війни / В.В. п. Романов. – Київ : Кондор, 2019. – 300 с.
44. Сапронова Л. В. Соціальна робота з біженцями в Україні /Л. В. Сапронова. – Харків : Студент, 2019. – 260 с.
45. Сидоренко Л. А. Захист прав біженців в Україні /Л. А. Сидоренко. – Харків : Олімп, 2020. – 260 с.
46. Симоненко О. О. Право ЄС і біженці / О. О. Симоненко. – Київ : Видавничий дім, 2019. – 210 с.
47. Сташевська С. П. Психологія допомоги біженцям / С. П. Сташевська. – Львів : ІНТЕГРА, 2022. – 230 с.

- 48.Тимченко І. І. Особливості соціальної підтримки біженців / І. І. Тимченко. – Львів : Преса, 2020. – 230 с.
- 49.Тищенко Н. І. Адаптація вимушених переселенців до соціуму /Н. І. Тищенко. – Одеса : Платон, 2021. – 220 с.
- 50.Уманець О. В. Міжнародне співробітництво в допомозі біженцям / О.М. В. Уманець. – Київ : Адаптація, 2021. – 270 с.
- 51.Ушакова М. В. Психосоціальна підтримка біженців /М. В. Ушакова. – Київ : Фенікс, 2019. – 190 с.
- 52.Федорова А. О. Соціальне забезпечення в умовах міжнародної міграції /А. О. Федорова. – Львів : Магістрат, 2020. – 250 с.
- 53.Хоменко І. П. Особливості правового статусу біженців у Німеччині / І. П. Хоменко. – Чернівці : Позитив, 2021. – 230 с.
- 54.Храпачова Н. п. Психологія адаптації біженців /Н. п. Храпачова. – Чернівці : Місто, 2020. – 250 с.
- 55.Чорна Н. М. Соціальна робота в кризових ситуаціях / Н.М. М. Чорна. – Київ : Знання, 2022. – 200 с.
- 56.Шевченко М. О. Правова база для біженців в ЄС /М. О. Шевченко. – Київ : Юридичний, 2020. – 240 с.
- 57.Шевчук Т. О. Біженці та їх соціальне забезпечення /Т. О. Шевчук. – Одеса : Прогрес, 2018. – 270 с.
- 58.Юрченко А. В. Права біженців в ЄС / А. В. Юрченко. – Київ : Рівновага, 2021. – 240 с.
- 59.Янчук В. О. Психологічна підтримка біженців / В. О. Янчук. – Львів : Світло, 2020. – 220 с.
- 60.Яценко В. С. Міжнародна підтримка біженців у війні / В. С. Яценко. – Одеса : Протек, 2021. – 270 с.

